

Josef Šuba

Historie Pálavského vinobraní

Průvod krále Václava IV. patří ke stálícím programu Pálavského vinobraní již řadu let (foto Štěpán Plucar)

Pálavské vinobraní prošlo během své sedmdesátileté historie řadou proměn. Rozdíl mezi prvním Vinobraním na Palavě a letošním, v pořadí 69. ročníkem Pálavského vinobraní snad ani nemůže být větší. Původně politická slavnost, kterou v roce 1947 uspořádali členové mikulovské KSČ s cílem sjednotit nové obyvatele regionu, je v roce 2017 pořádána jako nejvýraznější událost mikulovského kulturního kalendáře a vnímána jako jeden ze symbolů zdejšího vinařského kraje. Na následujících stránkách se poohlédneme za sedmi dekádami historie Pálavského vinobraní a pokusíme se zachytit ty nejdůležitější mezníky, jimiž slavnost ve své historii prošla. Proč vlastně Pálavské vinobraní vzniklo? Jakou roli hrála v jeho programu politika? Jak se Pálavské vinobraní vepsalo do tváře města? A jak slavnost vnímali v různých obdobích její návštěvníci – turisté i obyvatelé Mikulova? To jsou jen některé z mnoha otázek, na které budeme na následujících stránkách hledat odpovědi.

Poznámka: Vysvětlení zdánlivé nejednotnosti *Pálavské* vs. *Palavské* vinobraní v následujícím textu – vzhledem ke skutečnosti, že se v průběhu let měnily názvy slavnosti, užíváme v textu v obecném vyjádření název *Pálavské vinobraní* či pouze *Vinobraní*, pokud je třeba uvést konkrétní akci, je použit její dobový název.

Počátky Pálavského vinobraní (1947–1951)

*Ach jižní Moravo, zem žárná, ty má lásko...*¹

S nápadem uspořádat velkou regionální slavnost přišli v roce 1947 členové Okresního výboru KSČ v Mikulově (dále jen OV KSČ), strany, která se po volebním úspěchu v roce 1946 stala nejsilnější politickou stranou okresu. Komunisté si uvědomovali, že mikulovský okres byl dosídlen obyvatelstvem z různých regionů Československa, také krajany ze zahraničí, a že je tedy nutné pracovat na posílení sounáležitosti nového obyvatelstva s jeho novým domovem. V rozhovoru z roku 1979, jehož záznam je uložen ve sbírkách Regionálního muzea v Mikulově, to ostatně potvrdil i jeden z hlavních organizátorů prvních ročníků Pálavského vinobraní Bohumil Doubek:² *Proto jsme to nechtěli dělat v Mikulově, to by byla mikulovská slavnost. My jsme chtěli dělat něco na Pálavě. Chtěli jsme, aby to bylo vinobraní celého okresu. Aby si lidé řekli: „Tak Pálava, tady jsme teď dosídlení a my teď patříme k Pálavě!“ To bylo naším cílem.*³ Avšak podobnou funkci již tehdy plnila pouť na Svatý kopeček v Mikulově, obnovená po válce v roce 1946. To komunisté vnímali, a organizaci prvního Vinobraní na Pálavě proto chápali jako zkoušku, zda je i KSČ schopna oslovit podobně široké vrstvy obyvatelstva jako katolická církev. Bohumil Doubek k tomu v rozhovoru uvedl: *Říkali jsme si, že změříme síly, jestli to zorganizuje lépe probošt, nebo my. Tak se schválila koncepce, že chceme proboštovi odlákat lidi, aby nechodili na Kopeček a abychom je dostali na naši akci.*⁴ Špičkám okresní KSČ byla pouť na Svatý kopeček, těšící se mezi obyvateli jihomoravských okresů velké popularitě, trnem v oku. Není bez zájmovosti, že jedním z důvodů této zášti byla i hojná účast členů KSČ a jejich rodin v procesích ke kapli sv. Šebestiána.

Termín konání prvního Pálavského vinobraní byl stanoven na 28. září 1947. Po delším hledání bylo jako vhodné místo pro slavnost plánovaného rozsahu zvoleno prostranství pod Siroťčím hrádkem nedaleko Klentnice. Do výzdoby místa akce byly zapojeny mikulovské školy, kterým se podařilo vytvořit papírové girlandy táhnoucí se podél silnice od Mikulova až do Klentnice.⁵ Na První české vinobraní na Pálavě, jak zněl oficiální název, byli pozváni obyvatelé všech obcí okresu Mikulov, aby slavnost měla skutečně okresní charakter. Dopoledne byla otevřena výstava zemědělských plodin a na pódiu mohli diváci sledovat vystoupení folklórních souborů. K vrcholu odpoledního programu patřil projev čs. ministra zemědělství Julia Ďuriše. V kronice města Mikulova se k tomu uvádí: *Ministr poděkoval jménem vlády a pracujícího lidu všem rolníkům jihomoravského pohraničí za těžkou, ale vzornou budovatelskou práci na výstavbě mikulovského pohraničí. Nastínil pak současnou mezinárodní situaci a zdůraznil, že můžeme žít v klidu, protože je málo pravděpodobné, že by byla znovu rozpoutána válka. V dalším pak pohovořil ministr Ďuriš o politických vztazích naší republiky k SSSR, který jest naší záštitou, bude nás hospodářsky podporovat a chránit proti vykořisťování vnitřnímu i proti útokům vnějším. Svůj projev zakončil výzvou ke všem občanům bez rozdílu politické příslušnosti, aby zůstali věrni budovatelské práci, neboť jest záruka naší budoucnosti.*⁶ Po projevu obdržel ministr Ďuriš od zástupců obcí Medlov, Kupařovice, Sedlec a Klentnice listinu o udělení čestného občanství.

¹ Citát z básně Petra Bezruče se objevuje na prvním plakátu k Pálavskému vinobraní z roku 1947.

² Bohumil Doubek byl funkcionářem OV KSČ Mikulov, v letech 1948–1952 byl poslancem Národního shromáždění ČSR.

³ Přepis nepublikovaného rozhovoru s Bohumilem Doubkem, Regionální muzeum v Mikulově.

⁴ Tamtéž.

⁵ Přepis nepublikovaného rozhovoru s Bohumilem Doubkem, c. d.

⁶ Kronika města Mikulov do r. 1958, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov), s. 115.

Ze vzpomínek Bohumila Doubka je zřejmé, že strategie pořádajícího OV KSČ slavila úspěch a Vinobraní se skutečně zúčastnily tisíce lidí. Doubek však vzpomíná, že souboj s církví neprobíhal zcela férově: *Víno bylo tehdy přidělové, tak jsme jeli do Prahy, aby nám uvolnili asi pět tisíc litrů. A i tímto jsme tam ty lidi na Pálavu přilákali. Toho jsme se vůči proboštovi dopouštěli. Nakonec jsme ale dokázali, že probošt tam na Kopečku tenkrát měl (my jsme si tam poslali své lidi, aby to spočítali) asi tisíc pět set lidí, a my jsme jich na Pálavě měli asi šest tisíc.*⁷ Následně Doubek přiznává, že víno, jež jim zajistilo takovou účast, s sebou však v důsledku přineslo i jistá negativa: *Zůstal jsem tam tehdy jako noční strážce, protože tam zbylo spoustu vína. Mucha mě tam nechal lancasterku, takový revolver. Byl jsem sice vždycky mizerný střelec, ale nechal mi to k obraně. Ležela tam spousta ožralých, celou noc jsem mezi nimi chodil a chvílema jsem z toho byl pěkně uyvalenej. Ale chvílema jsem se zase smál. Měl jsem všechny možný dojmy – únava, radost z toho, že jsme probošta překonali, celá fůra takových dojmů.*⁸ Ihned po skončení slavnosti se ještě na místě sešel organizační výbor, jenž konstatoval, že se Vinobraní vydařilo, a přítomní se usnesli, že budou v pořádání této slavnosti pokračovat i v dalších letech. Základy tradice Pálavského vinobraní byly tedy položeny.

Dle dochovaných zápisů ze schůzí předsednictva OV KSČ v Mikulově z června až září 1948 si lze udělat představu o organizaci slavnosti, a nahlédnout tak pod pomyslnou pokličku příprav prvních ročníků Vinobraní. Vůbec poprvé se organizace dalšího ročníku probírala na schůzi 2. června 1948, na které bylo řečeno, že má-li mít Vinobraní alespoň podobnou úroveň jako v předchozím roce, musí se s přípravami začít co nejdříve. Rozhodlo se tedy o ustavení komise, jež měla za úkol přípravu akce zajistit.⁹ Že komise již pracuje a v jejím čele je Jiljí Vyoral, se předsednictvo dozvědělo na schůzi 23. června 1948.¹⁰

V první polovině července byly organizovány brigády na úpravu cesty z Klentnice k Sirotčímu hrádku, kterých se účastnilo asi 80 občanů. Na schůzi 28. července 1948 si ovšem Jiljí Vyoral stěžoval, že se sice hodně plánuje, avšak málo z toho je posléze realizováno. Upozornil, že bez zásahu předsednictva OV KSČ se nemusí podařit vše v termínu dokončit. Den konání slavnosti byl stanoven na 5. září 1948.¹¹ Přestože na schůzi 4. srpna 1948 už Vyoral oznámil, že vše běží podle plánu, zřejmě to nešlo zcela hladce, jak dokládá návrh Bohumila Doubka celou slavnost o týden odložit. Návrh byl ovšem zamítnut.¹²

Na srpnové schůzi konané dvanáct dnů před Vinobraním zazněly ještě obavy, že Družstevní vinařské podniky okresu mikulovského nezvládnou dodat potřebné množství vína. Poprvé se též objevily konkrétní finanční odhady, hovořící o celkovém obratu akce okolo tří milionů korun.¹³ Na poslední řádné schůzi 1. září 1948 bylo konstatováno, že Vinobraní je takřka připraveno. Zbývalo již jen vybrat deset vzorných zemědělců a pět nejlepších dělníků, kteří měli být v rámci slavnosti představeni zástupcům vlády ČSR a vedení KSČ.¹⁴ V pořadí druhé Vinobraní na Pálavě tak mohlo za čtyři dny začít. V pátek

⁷ Přepis nepublikovaného rozhovoru s Bohumilem Doubkem, c. d.

⁸ Tamtéž.

⁹ Zápis o schůzi předsednictva OV KSČ v Mikulově z 2. 6. 1948, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

¹⁰ Zápis o schůzi předsednictva OV KSČ v Mikulově z 23. 6. 1948, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

¹¹ Zápis o schůzi předsednictva OV KSČ v Mikulově z 28. 7. 1948, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

¹² Zápis o schůzi předsednictva OV KSČ v Mikulově z 4. 8. 1948, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

¹³ Zápis o schůzi předsednictva OV KSČ v Mikulově z 25. 8. 1948, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

¹⁴ Zápis o schůzi předsednictva OV KSČ v Mikulově z 1. 9. 1948, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

OKRESNÍ VÝBOR KSČV MIKULOVĚ

28.
ZÁŘÍ 1947

PRVNÍ ČESKÉ
**VINOBRANÍ
NA PALAVĚ**
S NÁRODOPISNÝMI ZVYKY

ZA ÚČASTI MIN. ZEMĚDĚLSTVÍ
JUL. ĎURÍŠE

Ach, jižní Moravo, zem žárná, ty má lásko... P. B.

Přijďte

vyslechnout tvůrce
hradeckého programu,

zhlédnout

krásy vinorodé Palavy,
opévané národním
básníkem P. Bezručem,

užít

sladkých plodů révy
a mikulovského vína

PROGRAM

Dopoledne: Vítání hostů, zahájení
slavnosti, prohlídka Pa-
lavy, národopisné scény

Odpoledne: 14.30 hod. projev min.
zemědělství Julia Ďuriše
Po projevu vinobraní

Večer: Pokračování vinobraní
ve všech obcích pod
Palavou

Plakát na první Pálavské vinobraní, které se konalo v září 1947 pod Sirotcím hrádkem
(foto archiv Regionálního muzea v Mikulově)

Pohled ze Siroťčího hrádku na účastníky prvního Pálavského vinobraní v roce 1947 (foto archiv RMM)

3. září 1948 však přišla zpráva o úmrtí bývalého prezidenta Edvarda Beneše, a slavnost byla proto odložena. OV KSČ se mimořádně sešel 6. září 1948 a stanovil nový termín Vinobraní na 19. září 1948.¹⁵

K organizátorům slavnosti patřil opět Bohumil Doubek, který vzpomínal, že Vinobraní na Palavě mělo v roce 1948 i jeden významný ideologický motiv: *Na Stolové hoře jsme chtěli postavit velký pomník Rudé armádě. Plán byl takový, že by měl být vidět až v Rakousku. Šling¹⁶ tam prováděl poklep základního kamene. Ze všeho nejdříve jsme ale Němcům museli zbourat pohanského bůžka, co tam měli.*¹⁷ (Ačkoliv základní kámen pomníku byl položen a provedly se též drobné terénní úpravy, k jeho realizaci nikdy nedošlo.) Silvestr Nováček zhodnotil na schůzi předsednictva OV KSČ 22. září 1948 Vinobraní na Palavě za úspěšné jak po politické, tak po ideologické stránce. Kritizoval však pořadatelskou službu a rovněž některé funkcionáře KSČ, již se *dopustili nepřístojností*.¹⁸

První, formativní období existence Pálavského vinobraní lze vymezit roky 1947–1951. Slavnost měla tehdy funkci především integrační a jejím prvořadým cílem bylo posílení sounáležitosti obyvatelstva s mikulovským okresem a vybudování vztahu k regionu. *Aby lidé nejezdili domů do vnitrozemí, ale byli doma tady.*¹⁹ Důležitou roli v tomto procesu hrál

¹⁵ Zápis o schůzi předsednictva OV KSČ v Mikulově z 6. 9. 1948, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

¹⁶ Otto Šling byl poslancem Národního shromáždění ČSR a vedoucím tajemníkem krajského výboru KSČ v Brně. Koncem roku 1950 byl ovšem z KSČ vyloučen a obžalován v *Procesu s protistátním spikleneckým centrem Rudolfa Slánského*. V roce 1952 byl odsouzen k smrti a ještě téhož roku popraven.

¹⁷ Přepis nepublikovaného rozhovoru s Bohumilem Doubkem, c. d.

¹⁸ Zápis o schůzi předsednictva OV KSČ v Mikulově z 22. 9. 1948, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

¹⁹ Přepis nepublikovaného rozhovoru s Bohumilem Doubkem, c. d.

Ministr zemědělství Julius Duriš při projevu k účastníkům prvního Pálavského vinobraní v roce 1947 (foto archiv RMM)

folklór. Lidové písně, tance a kroje sousedního Slovákka, prezentované na Vinobraní, měly demonstrovat český, respektive moravský ráz nově osídleného pohraničí a zřetelně ukázat novou orientaci ještě nedávno ryze německé jižní Moravy. Podobnou úlohu sehrála i zdejší vinařská tradice, zejména však samotné víno. Oblíbený nápoj, s Mikulovskem takřka neodmyslitelně spjatý, sloužil jako leitmotiv slavností i jako největší lákadlo. Neméně důležitou roli hrála v prvních poválečných ročnících Pálavského vinobraní i prezentovaná politika KSČ a zdůrazňování jejích zásluh o poválečnou transformaci regionu. Snahou komunistů bylo ukázat, že je to právě KSČ, kdo osídlencům pomohl vybudovat novou existenci v pohraničí, a že s podporou strany mohou osídlenci počítat i v dalších letech. Bohumil Doubek vzpomínal, že finanční prostředky přidělené mikulovskému okresu pro boj s následky katastrofálního sucha v roce 1947 byly poskytnuty po projevu komunistického ministra zemědělství Fierlingerovy vlády Julia Duriše na Pálavském vinobraní. To mělo vzbudit dojem, že pomoc poskytl právě komunisté na základě Durišova příslibu z Pálavy.²⁰

První etapu historie Pálavského vinobraní symbolicky uzavřela nepodařená slavnost v roce 1951. Její přípravy probíhaly v mimořádně napjatém období, neboť de facto už od podzimu 1949 probíhalo zatýkání vlivných členů KSČ v rámci *Procesu s protistátním spikleneckým centrem Rudolfa Slánského*. V říjnu 1950 byl zatčen Otto Šling. Kvůli jeho vazbám na Mikulovsko spojeným s Bohumilem Doubkem upadl v nemilost také tento významný organizátor Vinobraní. Organizace Vinobraní na Pálavě tak probíhala ve všeobecné atmosféře strachu. Členové OV KSČ měli dokonce problém zajistit dobrovolníky na pořádání slavnosti – po Mikulovu se rozneslo, že kdo se bude jakýmkoliv způsobem na organizaci Vinobraní podílet, bude zatčen.²¹ Ještě 4. září 1951, tedy bezmála dva týdny před začátkem slavnosti, se na schůzi předsednictva OV KSČ hovořilo o tom, že

²⁰ Tamtéž.

²¹ Zápis ze schůze předsednictva OV KSČ v Mikulově z 25. 9. 1951, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

Zemědělská výstava pod Sirotcím hrádkem během Pálavského vinobraní v roce 1949 (foto archiv RMM)

Otto Šling při slavnostním odhalení základního kamene zamýšleného památníku osvobození na Stolové hoře v roce 1949 (foto archiv RMM)

komise pro přípravu Vinobraní ještě nezačala pracovat a nic není připraveno. Hotov byl pouze návrh programu a domluvena instalace výstavek.²² Nakonec se sice vše podařilo v termínu zajistit, nicméně krátká doba na přípravu se na kvalitě akce podepsala a Vinobraní bylo hodnoceno negativně. Přispěla k tomu i nízká návštěvnost. Organizátoři litovali, že by jistě přišlo mnohem více lidí, *kdyby nebylo po okrese některými živly roznášeno, že se slavnost konat nebude, poněvadž je to doubkovština*.²³ Původní organizační tým, podílející se v různé míře na přípravách Pálavského vinobraní už od roku 1947, byl rozpuštěn. Hodnocení slavnosti z 25. září 1951 k tomu lakonicky konstatuje, že *přípravu slavnosti měli na starost ti, kteří ji připravovali v dřívějších letech, avšak velké procento z nich bylo navrženo jako administrativní síly do průmyslu*.²⁴ Dalšího pořadatelského se tak chopili jiní členové OV KSČ, kteří v následujících letech završili proměnu ideologického rámce Pálavského vinobraní.

Palavské vinobraní – přehlídka úspěchů pracujících na Mikulovsku (1952–1959)²⁵

*Rovněž i další léta se stala okresní slavnost Palavské vinobraní hodnocením budovatelské činnosti a nástupem do plnění dílčích plánů Gottwaldovy pětiletky. V období přechodu drobných a středních rolníků do ustavených JZD staly se tyto slavnosti vyhodnocením práce našich JZD, nejlepších pracovníků skupin a jednotlivých družstevníků, aby tak spolu s nejlepšími pracovníky ze závodů ukazovali nadšení a nový poměr k práci pro nový společenský řád.*²⁶

Ideologický obsah Pálavského vinobraní se začal postupně měnit už na počátku padesátých let 20. století. Už se neříká jedeme „domů“ do vnitrozemí, ale naopak. *Přijďte k nám na Mikulovsko!*,²⁷ konstatoval týdeník Za nový život kolem Palavy v článku z roku 1957, shrnujícím desetiletý vývoj Pálavského vinobraní. Původní integrační prvek začal pozvolna ustupovat do pozadí a na jeho místo nastoupila oslava práce a budování mikulovského okresu, zejména pak oslava pracovních úspěchů v zemědělství. Důležitým bodem nového pojetí slavnosti se v první polovině padesátých let stala též ideologická podpora kolektivizace zemědělství, probíhající s většími či menšími úspěchy od přelomu čtyřicátých a padesátých let ve všech obcích regionu.²⁸

Nová koncepce Pálavského vinobraní zřetelně prostupovala programem slavnosti – počínaje projevy funkcionářů KSČ přes každoroční oceňování nejlepších zemědělských pracovníků a dělníků v průmyslu až po rozsáhlé zemědělské výstavy. Nové směřování Vinobraní lze vytušit už z dokumentu nazvaného *Plán výzdoby Palavských slavností* z roku 1950, kde se objevila výzva: *Nápisy a standartami vyjádřete socialisaci našeho okresu a propagujte*

²² Zápis ze schůze předsednictva OV KSČ v Mikulově z 4. 9. 1951, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

²³ Zápis ze schůze předsednictva OV KSČ v Mikulově z 25. 9. 1951, c. d.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Nadpis podkapitoly je vypůjčen z Gajdošovy fresky *Vinobraní*, umístěné v kulturní místnosti tehdejší mistrovské zemědělské školy v Mikulově.

²⁶ ZELINKA, Josef: K tradici Palavské slavnosti míru a budování, Za nový život kolem Palavy, roč. 4 (1954), č. 50–51, s. 1.

²⁷ ZELINKA, Josef: Posilujme tradici Pálavského vinobraní, Za nový život kolem Palavy, roč. 7 (1957), č. 36, s. 1.

²⁸ První JZD bylo založeno v dubnu 1949 v Klentnici, následovaly Horní a Dolní Věstonice. V roce 1950 už existovala JZD ve většině obcí mikulovského okresu.

*JZD jako jediný prostředek budování socialismu na naší vesnici.*²⁹ Zamyšlenou součástí Vinobraní v roce 1951 pak měla být soutěž mezi JZD mikulovského okresu ve výkupu či výmlatu obilí. Přestože se ji nakonec nepodařilo zorganizovat, mělo být Pálavské vinobraní v roce 1951 *mobilizační silou, která by byla konečným mezníkem v plnění dodávek a zároveň posilujícím odrazíštěm pro zvládnutí zemědělských prací.*³⁰ Tento záměr se však nepodařilo naplnit a politický přínos slavnosti byl hodnocen velmi rozpačitě.

Pálavské vinobraní 1954 tehdejší tisk prezentoval jako *slavnost míru a budování, která potvrdí založenou tradici. Semkne ještě více jednotu pracujících našeho okresu za splnění směrnic a úkolů, vytyčených X. sjezdem KSČ k zajištění výživy národa a k upevnění míru ve světě.*³¹ Ještě před slavností pronesl předseda Okresního národního výboru (ONV) Misař projev, podle něhož musí být termín Pálavského vinobraní zároveň termínem splnění dodávky brambor. V projevu kritizoval soukromé zemědělce, kteří nesplnili dodávky obilí a dostali mikulovský okres na chvost pořadí výkupu v celém brněnském kraji. Právě na ně naléhal, aby začali se sklízni brambor co nejdříve. *Podaří-li se nám tento úkol zvládnout, můžeme čestně a směle přivítat o Pálavské slavnosti zástupce strany a vlády, můžeme se všichni společně radovat a veselit.*³²

V duchu plnění závazků se nesly i další ročníky Vinobraní. Charakter Pálavského vinobraní v padesátých letech 20. století pak poměrně výstižně popsal týdeník *Za nový život kolem Palavy* ve svém vydání z 22. září 1956: *Palavské vinobraní není obyčejnou slavností. Je to každoroční přehlídka a hodnocení úspěšně vykonané práce, na kterou jsme hrdí a právem se z ní radujeme. Dovedli jsme od roku 1945 nejen zahladit stopy po zákázonosné válce, ale vykonali jsme daleko víc. Naše vesnice jsou upravenější, obrovské lány polí vzorně obdělány, náš lid buduje kolektivně základy socialistické zemědělské velkovýroby.*³³

Ideologický obsah Vinobraní se začal koncem padesátých let měnit. V roce 1959 se slavnost nesla ve znamení boje proti revanšismu, a předznamenala tak étos další kapitoly historie této akce.

Podstatnou ideologickou složku programu Vinobraní tvořily politické projevy při nedělním slavnostním zahájení. Organizátoři se snažili zajistit účast – a tedy i proslov – některého z vládních představitelů, případně z činovníků ústředního výboru KSČ. Na potvrzení účasti někoho ze špiček KSČ však pořadatelé obvykle museli čekat takřka do poslední chvíle. V případě neúčasti zástupců republikových orgánů pak projev obvykle přednesl představitel krajské či okresní buňky KSČ.

Politici většinou též vyhlášovali nejlepší pracovníky jednotných zemědělských družstev (JZD) mikulovského okresu. Ti bývali přizváni na čestnou tribunu a během programu veřejně oceněni diplomy. Poprvé se o oslavě pracovních výkonů jednotlivých členů JZD hovořilo v roce 1951, nicméně vzorní zemědělci byli na Pálavském vinobraní dekorováni již v roce 1948. V roce 1952 se veřejného uznání za práci vedle zemědělských pracovníků dostalo také archeologům Josefu Poulíkovi a Bohuslavu Klímovi a rovněž akademickému malíři Rudolfu Gajdošovi.³⁴

Od roku 1953 do programu Vinobraní patřila též soutěž mezi jednotlivými JZD mikulovského okresu a kromě pracovníků JZD, Československých státních statků (ČSSS) a Strojních a traktorových stanic (STS) byli oceňováni i zaměstnanci průmyslových závodů.

²⁹ Plán výzdoby Pálavských slavností, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

³⁰ Zápis ze schůze předsednictva OV KSČ v Mikulově z 25. 9. 1951, c. d.

³¹ ZELINKA, Josef: K tradici Pálavské slavnosti míru a budování, c. d., s. 1.

³² Projev k zemědělcům mikulovského okresu z roku 1954, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

³³ L. K.: K tradičnímu „Pálavskému vinobraní“, *Za nový život kolem Palavy*, roč. 6 (1956), č. 37–38, s. 1.

³⁴ Zápis ze schůze předsednictva OV KSČ v Mikulově z 9. 9. 1952, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

Všichni dostali čestnou vstupenku na tribunu. Protože smysl tohoto konání byl především motivační, otiskoval týdeník *Za nový život* kolem Palavy seznamy těchto pracovníků, často i s výčtem zásluh, za něž získali uznání. Tak se stal například v roce 1955 jedním z oceněných *soudruh Jan Šimora, traktorista na stroji Škoda 30 z ČSSS Břežany: za úspěšnou práci ve žňových pracích, kde bez poruchy stroje pokosil samovazem 119 ha obilovin, 12 ha obilno-luskovinné směsi a zpodmítal více jak 15 ha polí, přesto, že byl téměř 14 dní ve stavu nemocných*.³⁵

Organizátoři slavností sledovali také jejich hospodářský význam; po celá padesátá léta byly v programu Pálavského vinobraní zařazeny zemědělské výstavy. V menší míře se podobné výstavy konaly již v letech 1947–1951, tehdy se však vystavovaly především zemědělské plodiny. V padesátých letech se škála exponátů rozšířila i na zemědělskou techniku, a dokonce na hospodářské zvířectvo. Poprvé se v Mikulově zemědělská výstava konala již při Palavské slavnosti v roce 1952. Z pramenů nelze spolehlivě určit, co bylo prezentováno, avšak výstavu, označovanou jako hodnotnou, podle údajů pořadatelů zhlédlo asi 3 000 návštěvníků.³⁶ O rok později byla *Výstava zemědělského a průmyslového úseku* umístěna v budově na Fučíkově náměstí (dnešní Náměstí). Měla představit *budovatelské úsilí našich závodů, státních statků, JZD a obchodů*.³⁷ V roce 1954 se výstava konala v zámeckých sálech a navštívilo ji dle pořadatelů asi 5 000 občanů.³⁸ Zámecké prostory hostily *Okresní hospodářskou výstavu* i v roce 1955. Podle hodnocení pořadatelů byla *přínosem k masové politické výchově účastníků*.³⁹ V témže roce zazněl návrh, aby zemědělské výstavy byly v budoucnu ještě rozsáhlejší. Jejich tehdejší organizátor Josef Vlček proto uspořádal hned v následujícím roce výstavu, jaká doposud neměla v Mikulově obdoby. Protože se již nedalo počítat se zámeckými sály, bylo rozhodnuto o zbudování improvizovaného výstaviště v areálu STS v Brněnské ulici. Vedle tradičně prezentovaných produktů rostlinné výroby, kde se vystavovaly okopaniny, obilniny a ovoce, se výstava rozrostla o expozici hospodářských zvířat. JZD Mušov-Pasohlávky přivezlo pojízdný kurník se stovkou nosnic, Mistrovská zemědělská škola v Mikulově předvedla své nejlepší dojnice a jalovice, JZD Sedlec se chlubilo slepicemi, husami a kachnami, byli tu k vidění i ovce, prasata a koně. Své vlastní výstavy měla JZD Hrádek, Mikulov, Bulhary a Sedlec. Další část instalace se zaměřila na zemědělskou techniku. Zaměstnanci STS prezentovali nejnovější zemědělské stroje a zájemcům vysvětlovali jejich funkci.⁴⁰ Výsledky hodnocení jednotlivých expozic zveřejnil regionální tisk – zlatou medaili získala expozice Mistrovské zemědělské školy v Mikulově.⁴¹ Výstava z roku 1956 představovala v rámci Pálavského vinobraní vrchol zemědělského výstavnictví a v podobném měřítku již nikdy uspořádána nebyla. V roce 1957 se zemědělská výstava – v mnohem menším rozsahu a pestrosti oproti předešlé – konala opět v prostorách zámku.

O zemědělské výstavě se dochovaly zprávy i z roku 1959 – konala se v sále TJ Slavoj⁴² a byla rozdělena do pěti tematických částí: stav socializace na okrese, zemědělské úkoly

³⁵ JURČÍK, A.: Čest a sláva vzorným pracovníkům, *Za nový život* kolem Palavy, roč. 5 (1955), č. 44–45, s. 3.

³⁶ Hodnocení Palavské slavnosti, příloha k zápisu ze schůze předsednictva OV KSČ v Mikulově z 11. 11. 1952, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

³⁷ Zpráva o přípravě slavnosti Palavského vinobraní, příloha k zápisu ze zasedání byra OV KSČ v Mikulově z 19. 9. 1953, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

³⁸ Hodnocení Palavského vinobraní v roce 1954, příloha k zápisu ze zasedání byra OV KSČ v Mikulově z 16. 11. 1954, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

³⁹ Zpráva o průběhu tradiční slavnosti „Palavské vinobraní“ z 21. 10. 1955, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

⁴⁰ Připravujeme velkou zemědělskou výstavu, *Za nový život* kolem Palavy, roč. 6 (1956), č. 34, s. 1.

⁴¹ Nejlepší expozice na zemědělské výstavě v Mikulově odměněny, *Za nový život* kolem Palavy, roč. 6 (1956), č. 39, s. 1.

⁴² Jedná se o bývalou tělocvičnu Pálava v ulici České, na jejímž místě dnes stojí budova Státního okresního archivu Břeclav se sídlem v Mikulově.

druhé pětiletky, ekonomický rozbor předního JZD mikulovského okresu, prezentace jednotlivých zemědělských podniků a vliv zemědělských podniků na kulturu a osvětovou práci v jednotlivých obcích. Část expozic byla umístěna v předsálí tělocvičny, větší část v tělocvičně a bývalé šatně.⁴³ Přestože tradice zemědělských výstav pokračovala ještě na počátku šedesátých let, zájem o ně postupně slábl a s tím klesala i ochota pořadatelů výstavy připravovat. Sporadicky se tyto výstavy organizovaly i později, avšak v mnohem menším rozsahu než během padesátých let. Náhradou za ně se od sedmdesátých let pak staly výstavy vín, chovatelské výstavy drobného hospodářského zvířectva nebo výstavy ovoce a zeleniny pořádané chovatelskými a zahrádkářskými svazy.

Po organizační stránce doznalo Pálavské vinobraní v průběhu padesátých let podstatných změn. Nevydařené Vinobraní roku 1951 zavdalo příčinu k té nejzásadnější, totiž ke změně místa konání. V článku shrnujícím dvacet let Pálavského vinobraní ze září 1969 se k tomu uvádí: *Žel, prudký nepřetržitý déšť trvající od soboty poledne do neděle znemožnil jak konání samotné slavnosti, tak zničil i pečlivě připravovanou a instalovanou zemědělskou výstavu. Tato okolnost, se kterou se muselo počítat i pro následující roky, i značné finanční náklady na práce při úpravách nového místa konání oslav byly příčinou úvah k opuštění Pálavských vrchů jako místa každoročního pořádání podzimního vinobraní a jeho přemístění do samotného Mikulova nebo jeho nejbližšího okolí.*⁴⁴ Protože v hodnocení Vinobraní na Palavě z 25. září 1951 žádná zmínka o nepřízní počasí není,⁴⁵ je namístě se domnívat, že příčinou přesunu slavnosti mohla být spíše snaha o důsledné odlišení nového Vinobraní od předchozích ročníků, pořádaných skupinou okolo Bohumila Doubka. K této úvaze vede i myšlenka, že ještě bezprostředně po skončení Vinobraní 1951 se s okolím Šíroctího hrádku jako místem konání další slavnosti počítalo i pro příští rok.⁴⁶

Rozhodnutí, že se slavnost bude konat přímo v Mikulově, padlo na schůzi OV KSČ 8. července 1952. Výběrem nové lokality byli pověřeni členové předsednictva Jedlička, Peška a Veselý. Mezi zvažované lokality patřilo prostranství za Kozím hrádkem (dnešní amfiteátr), sokolské hřiště, Turolď nebo zámek s přilehlou zámeckou zahradou.⁴⁷ Ačkoliv další prameny z daného roku o přesném místě konání mlčí, lze předpokládat, že Pálavské vinobraní v Mikulově bylo poprvé uspořádáno na prostranství při západním svahu Turoldu, v sousedství silnice na Brno.⁴⁸ Doplnkový program, jako například sobotní estráda, proběhl v zámeckém sále. Pod Turolďem se slavnost konala i v roce 1953. V roce 1954 se pořádající OV KSČ rozhodl přesunout slavnost do centra města a jako místo pořádání hlavního programu byl zvolen mikulovský zámek, respektive zámecká zahrada. Hlavní důvod tohoto přesunu spočíval ve snaze soustředit slavnost na jednom místě a umožnit návštěvníkům snadnější dostupnost všech stanovišť, kde se program odehrával. *Praxe ukázala, že toto místo plně vyhovuje, a to z těch důvodů, že celý prostor zámku lze využít pro slavnost. Např. v zámeckém sále byla umístěna výstava obrazů akademického malíře R. Gajdoše, v prostorách zámku byla instalována zemědělská výstava, v místnostech bývalé garáže ochutnávání vín a na terase zámku dechová hudba a večer taneční veselice.*⁴⁹

⁴³ Zemědělská výstava 1959, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 2 (ONV Mikulov).

⁴⁴ ŽAIGLA, Rudolf: Letos již jubilejní XX. Pálavské vinobraní, Mikulovský zpravodaj, roč. 1 (1969), č. 9, s. 8–9.

⁴⁵ Zápis ze schůze předsednictva OV KSČ v Mikulově z 25. 9. 1951, c. d.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Zápis ze schůze předsednictva OV KSČ v Mikulově z 8. 7. 1952, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 1158 (OV KSČ Mikulov).

⁴⁸ V článku o historii Pálavského vinobraní z roku 1969 se jako místo konání slavnosti v roce 1952 uvádí zámek; západní svah Turoldu je zmiňován až od následujícího roku. Prameny ze schůzi předsednictva OV KSČ z roku 1952 nicméně hovoří o dobře přístupném místě, velkém prostranství, kam se návštěvníci mohou jednoduše dostat i bez vstupenky. Hovoří se též o seskocích výsadkářů. To vše naznačuje, že západní svah Turoldu byl hlavním místem slavnosti už v roce 1952.

⁴⁹ Hodnocení Pálavského vinobraní v roce 1954, c. d.

Prostranství u bývalého hostince Na střelnici – místo, kde se na konci padesátých let začal budovat amfiteátr (foto archiv RMM)

Pro slavnost bylo poprvé využito též náměstí, kde se konal trh Okresního svazu spotřebních družstev (OSSD) a Státního obchodu. Bez souhlasu organizační komise se však na náměstí objevil ještě zábavní park, což způsobilo, že náměstí bylo přeplněné a účastníci se do zámecké zahrady dostávali velmi obtížně.⁵⁰ Přesto měli pořadatelé řadu důvodů ke spokojenosti a rozhodli se zámek využívat i v následujících letech.

K další změně došlo v roce 1958. Stále rostoucímu počtu návštěvníků už možnosti zámeckých sálů nestačovaly, a nastala tak nutnost zajistit větší prostor, který by dokázal pojmout takřka desetitisícové návštěvy. Pořadatelé zvolili prostranství pod Turoidem, nedaleko někdejší restaurace Na střelnici.⁵¹ Místo se osvědčilo a postupnými úpravami začalo být celé prostranství kultivováno. Vznikl přírodní amfiteátr, jenž byl v rámci akcí „Z“ v následujících letech přebudován v moderní areál s pódiem, zázemím pro účinkující a tribunami k sezení.

V průběhu padesátých let se měnily také pořádající organizace. V letech 1950 a 1951 ještě připravoval Vinobraní na Palavě původní organizační štáb složený z funkcionářů mikulovského OV KSČ, který na přípravě slavnosti pracoval už od roku 1947. Z výše naznačených politických důvodů však byla většina jeho členů v průběhu příprav Vinobraní v roce 1951 z organizačního týmu vyloučena. OV KSČ nicméně zůstal pořadatelem i v dalších letech. Pro rok 1952 se stal předsedou přípravné komise Jaroslav Veselý. Komise se rozdělila na několik sekcí, jejichž vedoucí se pravidelně scházeli a organizaci celé slavnosti společně koordinovali.⁵² Podobným způsobem pak příprava Palavského vinobraní probíhala i v letech 1953 a 1954, kdy se konal poslední ročník pod taktovkou OV KSČ. V roce 1955 převzal pořadatelství Okresní výbor Svazu československo-sovětského přátelství (OV SČSP), který slavnost pořádal i v roce 1956 a s přetřzkou naposledy ještě v roce 1960.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ ŽAIGLA, Rudolf: Letos již jubilejní XX. Pálavské vinobraní, c. d., s. 9.

⁵² Zápis ze schůze předsednictva OV KSČ v Mikulově z 8. 7. 1952, c. d.

Pro představu o průběhu příprav Pálavského vinobraní v padesátých letech 20. století mohou posloužit dokumenty z přípravy slavnosti v roce 1956. Poprvé bylo Palavské vinobraní tohoto roku zmíněno na schůzi OV SČSP 3. dubna 1956. Předseda OV SČSP Remiš dostal za úkol, aby na Městském národním výboru Mikulov (MěstNV) zjistil termín konání Vinobraní.⁵³ Ze zápisů ze schůzí je patrné, že se nejprve čekalo na stanovisko OV KSČ, zda bude mít zájem slavnost pořádat. Až po jeho odmítavém stanovisku přidělil MěstNV organizaci Vinobraní OV SČSP. Dne 15. května 1956 tak byla na schůzi okresního výboru ustavena Komise pro pořádání Palavského vinobraní a jejím předsedou se stal Karel Straka. Byly též navrženy organizační komise.⁵⁴ Poprvé se pořadatelé sešli 21. května 1956 a termín slavnosti stanovili na 22. a 23. září 1956. Hovořilo se zejména o podobě programu a členové organizačního týmu se domluvili, že bude osloven Soubor písní a tanců Hradišťan a Soubor státního rozhlasu s umělci Jarmilou Šulákovou a Vaškem Mlýnkem. Plánovali též obrátit se na místní soubory – měla být vybrána zejména dechová hudba a také jazz. Na sobotní večer plánovali organizátoři estrádu v slováckém rázu.⁵⁵ Na další schůzi byly již ustaveny jednotlivé subkomise a rozděleny úkoly. Technická komise se měla postarat o postavení tribuny, zajištění lavic, záchodů, šatny atd. Programová komise zajišťovala kompletní program slavnosti a jednání s účinkujícími. Výtvarná komise měla zajistit návrh a výrobu plakátu a postarat se o výzdobu zámku, náměstí a o stavbu slavo- bran. Výstavní komise byla pověřena organizací výstavy zemědělských a průmyslových výrobků regionu. Hlavním úkolem zásobovací komise byl dohled nad zásobováním, měla zařídit i stravování účinkujících a starat se též o zajištění trhu zemědělských přebytků JZD, ochutnávkou vína i o využití zámeckého sklepa. Ubytovací komise zajišťovala ubytování účinkujících a hostů na zámku, v případě potřeby však měli její členové zařídit ubytování v soukromí. Dopravní komise měla organizovat autobusovou dopravu a zajistit posílení vlakových spojů, bezpečnostní komise zase dohlížet na bezproblémový průběh celé slavnosti. Finanční komise měla ve spolupráci s předsedy ostatních komisí zajistit rozpočet Pálavského vinobraní. Zdravotní komise v součinnosti s Červeným křížem měla za povinnost zajišťovat zdravotní pohotovost a kontrolovat též zdravotní způsobilost prodejců na stáncích. Byla ustavena i komise pro zvelebení města, jejíž náplní činnosti byla úprava vzhledu města – sem patřilo zejména odklizení trolek před poštou. Propagační komise se měla postarat o propagaci slavnosti nejen v okolních obcích, ale též v dalších okresech a krajích. Úkolem komise pro účast armády bylo zajistit účast vojenské hudby či souboru, popřípadě zorganizovat ohňostroj. Poslední komise – návrhová – měla za úkol organizovat obsazení hlavní tribuny hosty a nejlepšími pracovníky ze zemědělství a průmyslu. Všechny komise měly pracovat v součinnosti s pořadatelskou službou.⁵⁶ Na schůzi Komise pro přípravu Palavského vinobraní 8. června 1956 byla stanovena cena vstupenek – činila 8 Kčs, na sobotní estrádu 7 Kčs a na nedělní večerní zábavu 6 Kčs.

Hovořilo se také o programu, k čemuž byl přizván i ředitel Jihomoravských vinařských závodů Mrhač, který účast svého podniku na slavnosti pokládal za propagaci vinařství v regionu. Schůze se zúčastnil též kapelník mikulovské hudby Antonín Kobylka, jenž byl požádán o sestavení dechové a jazzové kapely z místní vojenské posádky, což však podle něj nešlo provést, a doporučoval proto požádat o výpomoc z posádky z Hevlína.⁵⁷ Na schůzi přípravné komise 11. června 1956 se řešily zejména programové a propagační

⁵³ Zápis ze zasedání okresního předsednictva SČSP v Mikulově z 3. 4. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

⁵⁴ Zápis ze zasedání POV SČSP v Mikulově z 15. 5. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

⁵⁵ Zápis prvního zasedání Komise pro pořádání Palavského vinobraní v Mikulově 21. 5. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

⁵⁶ Zápis Komise pro přípravu „Palavského vinobraní“ z 24. 5. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

⁵⁷ Zápis o schůzi Komise pro přípravu Palavského vinobraní z 8. 6. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

otázky. Vedle Hradišťanu měl být osloven i Slovenský ľudový umelecký kolektív (SLUK) a jednalo se též o účasti souboru Čechů z Rakouska.⁵⁸

Během června se ještě řešila otázka správnosti volby pořadatele Vinobraní – do hry vstoupil mikulovský Okresní dům osvěty (ODO) –, v dané fázi příprav však již nebylo možné pořadatele měnit, a proto se apelovalo na součinnost a společnou práci všech okresních institucí a politických orgánů.⁵⁹

Na schůzi 26. června 1956 se již řešily finanční otázky – s Hradišťanem byla podepsána smlouva, honorář za vystoupení činil 3 500 Kčs; SLUK požadoval 15 000 Kčs za vystoupení, což bylo pro pořadatele příliš, a komise doporučila jednat se souborem o nižší ceně. Hudba mikulovského ODO požadovala za vystoupení 7 300 Kčs, což OV SČSP považoval za zbytečný luxus, který si Palavské vinobraní nemohlo dovolit. Lze jen spekulovat, zda takto vysoká částka nebyla součástí konkurenčního boje mezi ODO a SČSP o pořadatelství slavnosti. Padl tedy návrh oslovit vojenskou hudbu z Brna, jež by mohla zahrát s místní vojenskou hudbou. Také se rozhodlo, že do prodeje půjde 10 000 vstupenek, které byly slosovatelné. Hlavní cenu představoval čtrnáctidenní zájezd do Sovětského svazu, dále se počítalo s padesátilitrovým a pětadvacetilitrovým sudem vína, s metrákovým vepřem, vysavačem, televizorem, kuchyňským robotem a ledničkou.⁶⁰

Na schůzi 2. července 1956 se opět řešil program; byly prezentovány nabídky Československého rozhlasu s „lepším“ a „slabším“ obsazením. Člen komise Rubek k tomu sdělil stanovisko OV KSČ, jež si vystoupení rozhlasového souboru nepřálo, zvláště ne v obsazení Severin, Šebetovská a spol., neboť *se už někdy dříve v Mikulově podnapili*.⁶¹ Se SLUKem se podařilo vyjednat cenu nepřesahující 10 000 Kčs. Protože se povedlo zajistit hudbu Josefa Dobiáše z Brna za cenu 2 200 Kčs, a navíc i hudbu místní vojenské posádky, byla Kobylkova hudba při ODO odmítnuta. Důležitý krok též znamenal výběr řečníka, který měl přednést hlavní politický projev Palavského vinobraní. OV SČSP se rozhodl oslovit ministra vnitra, ministra zemědělství i předsedu československé vlády Viliama Širokého. Na schůzi se ještě jednou řešila otázka sporu o pořadatelství Vinobraní, leč s podporou OV KSČ se zdařilo původní rozhodnutí uhájit.⁶²

Během července se na schůzích dále řešilo především vystoupení SLUKu. Organizátoři konstatovali, že si stávající rozpočet nemůže dovolit SLUK a současně i Hradišťan a na slavnosti může vystoupit jen jeden ze souborů. Nakonec však bylo prosazeno navýšení rozpočtu, počítající s vystoupením obou. Hovořilo se též o ubytování – vedle zámku by měly být k dispozici i noclehárny STS a rovněž noclehárna v Husově ulici. S řadou problémů se po celý měsíc červenec potýkala i propagační komise, zabývající se hlavně možnostmi propagace a prodeje vstupenek v Brně a v obcích mikulovského okresu.

Dne 2. srpna 1956 se na schůzi komise dostavil Josef Košulič, jehož Soubor ODO Mikulov měl program Palavského vinobraní zahájit. Plánována byla ukázka zvyků a tradic spojených s vinobraním.⁶³ Už na příští schůzi 15. srpna 1956 však soubor Josefa Košuliče svou účast i přes hrozící sankce zrušil.⁶⁴ Později se však pořadatelé s Košulicem přece jen dohodli a soubor se v programu objevil.

⁵⁸ Zápis o schůzi Komise pro přípravu Palavského vinobraní z 11. 6. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

⁵⁹ Zápis ze schůze Komise pro přípravu Palavského vinobraní z 21. 6. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

⁶⁰ Zápis ze zasedání POV SČSP v Mikulově z 26. 6. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

⁶¹ Zápis o schůzi Komise pro „přípravu Palavského vinobraní“ z 2. 7. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

⁶² Tamtéž.

⁶³ Zápis o schůzi Komise pro přípravu Palavského vinobraní z 2. 8. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

⁶⁴ Zápis ze schůze Komise pro přípravu Palavského vinobraní z 15. 8. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

V roce 1953 se Pálavské vinobraní konalo na západním svahu Turoldu, při silnici na Brno (foto archiv RMM)

Plánoval se též fotbalový turnaj, s jehož rozehráním se počítalo začátkem září, a finálové zápasy měly být odehrány během slavnosti. Turnaj dostal název *Palavský pohár* a účastnily se jej týmy RH Hrušovany, Slavoj Mikulov, DA Palava, Sokol Dolní Dunajovice, Dynamo Valtice, Sokol Bulhary a Sokol Valtice. Všechny zápasy se hrály na hřišti Slavoj Mikulov a vítězný tým obdržel putovní pohár.⁶⁵

V září již přípravy Palavského vinobraní postoupily do poslední fáze. Zemědělská výstava byla připravena, zajištěno bylo též víno i zásoba potravin. Ve městě mělo být nachystáno 23 stánků, které měly prodávat převážně potraviny. Oslovení vládní představitelé účast na slavnosti patrně odmítli, neboť řečníkem byl zvolen předseda Krajského výboru KSČ (dále KV KSČ). Dne 7. září bylo také vybráno heslo Palavského vinobraní roku 1956: *Za nový – lepší život kolem Palavy v mírové práci*.⁶⁶ Poslední schůze před samotným Vinobraním proběhla 11. září 1956. Jako poslední se připravovaly slavobrány s nápisem *Vítáme účastníky Palavského vinobraní*, které měly být umístěny v ulicích Pavlovské, Valtické a Brněnské. Jedna slavobrána měla stát i na nádraží.

Řešily se též okolnosti příjezdu hudebního souboru Čechů z Vídně, jemuž se musela zaplatit doprava z hranic do Mikulova a zpět, a jeho členům bylo třeba zajistit i jídlo. Jiho-moravské vinařské závody měly připravenou prohlídku sklepů v hlavním závodě s ochutnávkou vína a degustací vína na zámku s občerstvením a cimbálovou hudbou.⁶⁷

Palavské vinobraní zahájil v sobotu 22. září v 17 hodin koncert vojenské hudby mikulovské posádky, poté následoval ohňostroj v zámeckém parku a pak již v zámeckém sále estráda souboru Československého státního rozhlasu v Brně s Boženou Šebetovskou, Jožkou Severinem, Iljou Prachařem a lidovým vypravěčem Vaškem Mlýnkem. Nedělní program

⁶⁵ ŠIMEK: Sport ve dny „Palavského vinobraní“, *Za nový život kolem Palavy*, roč. 6 (1956), č. 34, s. 2.

⁶⁶ Zápis ze schůze Komise pro přípravu Palavského vinobraní z 7. 9. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

⁶⁷ Zápis o schůzi Komise pro přípravu Palavského vinobraní z 11. 9. 1956, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

uviedla vojenská hudba mikulovské posádky budíčkem v 6 hodin ráno a pak hrála spolu s Dobiášovou hudbou z Brna. V 10 hodin začal hlavní program. Nejprve vystoupil Soubor písní a tanců Hradišťan, následovaný Souborem sdružení Čechů a Slováků z Vídně. Po polední přestávce proběhlo slavnostní zahájení s vyhodnocením nejlepších pracovníků okresu. Další vystoupení měly Soubor ODO Mikulov s pásmem tradičních zvyků z vinobraní a po něm SLUK. Ve 20 hodin začala taneční zábava v zámeckém sále a na terase.⁶⁸

Protože se nedochovala zpráva hodnotící průběh tohoto ročníku, je dobré připomenout alespoň několik statistických údajů. Palavského vinobraní 1956 se zúčastnilo 20 000 návštěvníků (mimo děti). Již v sobotu přijelo 80 autobusů s hosty z celého Československa. V hlavní den slavnosti parkovalo v Mikulově zhruba 1 200 motorových vozidel, z toho cca 120 autobusů, 30 nákladních automobilů, 250 osobních automobilů, ostatní v počítaném souboru tvořily motocykly. Vypilo se 7 200 litrů vína. Kino odehrálo tři filmy za sebou a estráda na zámku byla opakována dvakrát. Došlo jen k jedné dopravní nehodě v noci z neděle na pondělí.⁶⁹ Přestože Palavské vinobraní skončilo v roce 1956 úspěchem, přenechal OV SČSP pořadatelské slavnosti v následujícím roce ODO Mikulov. Ten si jej ponechal až do roku 1959, kdy se na rok vrátilo OV SČSP. Poté se už organizace Pálavského vinobraní stala natrvalo záležitostí kulturních institucí města Mikulova.

Atraktivním prvkem Pálavského vinobraní byl vždy jeho kulturní program, těšící se mimořádnému zájmu návštěvníků. Proto také jeho sestavení patřilo k nejnáročnějším pořadatelským úkolům. Program měl v průběhu padesátých let poměrně ustálenou strukturu. Začínal sobotní večerní estrádou na zámku,⁷⁰ v sobotu obvykle zahajovala též zemědělská výstava a hrávaly se zápasy sportovních turnajů, jejichž finále pak vrcholilo v neděli (fotbal, volejbal, běh, stolní tenis, šachy). Neděle začínala brzkým ranním budíčkem, který v 6 či 7 hodin ráno obstarala z náměstí dechová hudba. Poté začínal trh s prodejem zemědělských přebytků JZD. V dopoledním programovém bloku vystupovaly regionální soubory, nešlo ovšem o ustálené pravidlo. Odpoledne proběhlo slavnostní zahájení Pálavského vinobraní s politickým projevem, předával se též věnec úrody a vylašovali se nejlepší pracovníci zemědělských a průmyslových závodů. Následoval hlavní program s největšími hvězdami Vinobraní a celou slavnost obvykle zakončovala lidová veselice na zámku. Po celá padesátá léta si program držel folklórní charakter, a do Mikulova tak zajížděly nejčastěji soubory zabývající se národopisnou tematikou. Vícekrát zde vystoupila například Slováká dechová hudba Poštoranka nebo dechová hudba Josefa Dobiáše, z cimbálových muzik se v programu objevila například Cimbálová muzika Jožky Kubíka z Hrubé Vrbky, hrával také místní cimbálový soubor Rudého koutku ONV Mikulov. Z větších folklórních uskupení lze vedle již zmiňovaného SLUKu, Hradišťanu a Souboru československého rozhlasu Janáčkovy opery Brno jmenovat ještě Valašský krúžek ze Zlína, vojenský soubor TARAN z Piešťan nebo Valašský soubor písní a tanců. Zpestřením programu Pálavského vinobraní bývali účinkující, kteří do zavedených programových schémat nezapadli a přinášeli do pořadů nové prvky. Za všechny lze uvést např. krasojedkyně z Olomouce nebo soubor Medika, n. p. Brno, s protialkoholním pásmem, s nímž se představil v roce 1954.

Po celá padesátá léta se však projevovaly snahy zaměřit program Vinobraní regionálně a zvát ve větší míře účinkující z blízkého okolí. Pořadatelé uvažovali, že není třeba platit tolik účinkujících z Prahy, Brna či Bratislavy, když úroveň místních souborů je mnohdy vyšší. Zaznívaly též hlasy, že Pálavské vinobraní má být zejména přehlídkou lidové umělecké tvorby na mikulovském okrese, a účinkující mají tedy být vybíráni výhradně v tomto regionu. Častým účastníkem Vinobraní v padesátých letech tak býval Národopisný soubor lidové umělecké tvořivosti Mikulov (NS LUT), který ve své kronice zachytil pohled na Vinobraní z jejich pohledu. V zápise z roku 1955 se k tématu uvádí: *Pro toto vystoupení*

⁶⁸ Program Palavského vinobraní 1956, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 608 (OV SČSP Mikulov).

⁶⁹ Na „Palavském vinobraní“ v Mikulově, Za nový život kolem Palavy, roč. 6 (1956), č. 39, s. 1.

⁷⁰ V té době byl ještě šestidenní pracovní týden.

připravoval se náš soubor již po šest týdnů a byl posílen osmi krojovanými páry tanečniců ze Šardic. ... Cimbálová muzika, sólisté a taneční páry ze Šardic, účinkovali na tribuně v zámeckém parku před 7 000 návštěvníky. Cimbálová muzika byla poprvé v krojích a dosáhli jsme velkého úspěchu.⁷¹ V roce 1957 je zápis v kronice poměrně stručný, uvádí se, že ze sobotního vystoupení na Palavském vinobraní z důvodu celodenního deště sešlo. Soubor nakonec v neděli předával věnec úrody a vystoupil na pódiu v zámeckém parku.⁷² O rok později NS LUT předvedl na Vinobraní žňovou a vinařskou scénu a spolu se souborem Plánava se postaral o kulturní program Palavského vinobraní.⁷³

Zajímavý je však zápis z hodnocení Vinobraní roku 1952, v němž se doporučuje, aby byla propříště zajištěna hudba vojenská, SNB, hornická nebo jiná, ale nikoliv už mikulovská. *Jednak vzali dost peněz, a ještě k tomu byli velmi neochotní*, uvádí se zde.⁷⁴ S jinými soubory se zase řešily problémy politického rázu. V roce 1955 *umělecký soubor z Brna připravený a schválený program HSTD nedodržel. Při svém vystoupení použili písně, která se již dávno u nás nezpívá*.⁷⁵

Palavské vinobraní v letech 1960–1974

*Přírodní amfiteátr pod Turoidem stává se každoročně ve dnech Pálavského vinobraní místem mohutné manifestace pracujících za světový mír a za přátelství mezi národy světa.*⁷⁶

Po častých změnách v průběhu padesátých let prošlo Pálavské vinobraní v šedesátých a v první polovině sedmdesátých let 20. století obdobím jisté stabilizace. Ustálilo se jak místo konání, tak pořádající instituce a rovněž průběh celé slavnosti získal v tomto období stále prvky a výrazněji se neproměňoval. Orientace programu slavností pozvolna směřovala již ke konzumnímu způsobu zábavy. V tomto období je v sedmdesátileté historii Vinobraní registrován jediný rok, kdy se slavnost neuskutečnila – stalo se tak v důsledku okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy v srpnu 1968.

Ačkoliv oslava zemědělských úspěchů zůstává nadále v programu Pálavského vinobraní, dostává se postupně do popředí oslava míru a hraničářská tematika. V první polovině šedesátých let rezonovalo v ideologickém pozadí Vinobraní také téma revanšismu, ve smyslu domnělých snah o navrácení pohraničí německému obyvatelstvu. V roce 1961 tak pořadatelé předpokládali, že se odpolední program *stane manifestací hraničářů proti revanšistickým sjezdům. Současně budou vyhodnoceny dosažené výsledky práce celého okresu*.⁷⁷ Plakát Pálavského vinobraní v roce 1962 zase zval návštěvníky *na velkou manifestaci hraničářů za mír a proti revanšismu* a v roce 1963 organizátoři předem avizovali, *že charakterem těchto oslav je mírová – protifašistická manifestace namířená proti snahám nacistických živlů – proti revanšismu*.⁷⁸

Zda se do Pálavského vinobraní promítlo uvolňování poměrů v politickém a kulturním životě, které se v Československu dalo v druhé polovině šedesátých let, nelze

⁷¹ Kronika národopisného souboru LUT 1955–58, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 49 (Okresní dům osvěty Mikulov).

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Hodnocení Palavské slavnosti, příloha k zápisu ze schůze předsednictva OV KSČ v Mikulově z 11. 11. 1952, c. d.

⁷⁵ Zpráva o průběhu tradiční slavnosti „Palavské vinobraní“ z 21. 10. 1955, c. d.

⁷⁶ Palavské vinobraní, Nový život, roč. 11 (1970), č. 36, s. 3.

⁷⁷ Zpráva pro X. plenární zasedání Místního národního výboru v Mikulově z 18. 8. 1961, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

⁷⁸ Zpráva o postupu příprav na oslavu „Pálavského vinobraní“ z 22. 7. 1963, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

Častým bodem programu Pálavských vinobraní v padesátých a šedesátých letech byla vystoupení folklórních souborů (fotoarchiv SOKA Mikulov)

spolehlivě určit. Jistým ukazatelem však může být snaha některých pořadatelů z roku 1967 pojmout slavnost především jako vinobraní a nabídnout návštěvníkům exkurze do vinařských provozů, představit jim výrobu vína i práce na vinici.⁷⁹ Naopak nástup normalizace a opětovného zpříšňování dohledu režimu na všechny sféry života obyvatelstva se do organizace slavnosti jednoznačně promítl. Ilustruje to třeba právě úporná snaha pořadatelů Pálavského vinobraní v roce 1969 zajistit program slavnosti v duchu tehdejší politiky KSČ. *Tajemník MěstNV žádá, aby bylo respektováno stanovisko MV – KSČ v tom smyslu, nedopustit, aby v programu se objevily skryté narážky proti straně, vládě nebo našim spojencům.*⁸⁰

Na počátku sedmdesátých let už hraničářská tematika ideologické stránce Pálavského vinobraní dominovala. Od roku 1973 se navíc dostává i do názvu slavnosti, která je v tomto roce připravována jako „Mírová slavnost hraničářů: XXIV. tradiční PÁLAVSKÉ VINOBRANÍ“ a rok na to jako „Slavnost hraničářů: XXV. jubilejní PÁLAVSKÉ VINOBRANÍ“.

⁷⁹ Zápis č. 2 ze schůze pro školství a kulturu při MěNV v Mikulově z 1. 2. 1967, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

⁸⁰ Zápis o schůzi Rady Městského národního výboru v Mikulově z 24. 7. 1969, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

Na počátku šedesátých let byl mikulovský amfiteátr nepříliš rozlehlým prostranstvím s provizorním pódium (fotoarchiv SOKA Mikulov)

Hraničářské téma tehdy zaznívalo i v projevech řečníků během zahájení Vinobraní. Místopředseda federální vlády ČSSR Jindřich Zahradník tak například v projevu v roce 1972 uvedl, že: *Naše hranice jsou současně hranicemi celého tábora socialismu. Proto budeme zejména v jihomoravském pohraničí dále na stráži. To se musí stát věcí nejen pohraničníků, ale všeho našeho lidu, jak je to i v Mikulově.*⁸¹ Předseda MěstNV v Mikulově Václav Vomáčka zase u příležitosti slavnostního zasedání městských orgánů v roce 1974 ve svém projevu zmínil, že na Mikulovsku je ostraha hranic záležitostí každého zdejšího občana. *Dosvědčuje to řada příkladů, kdy občané, svazáci i pionýři pomáhají statečně tento úkol příslušníkům Pohraniční stráže plnit. Proto také jich několik bylo při této příležitosti vyznamenáno hezkými cenami a plakety.*⁸²

Pálavské vinobraní v roce 1974 bylo ostatně jakýmsi předznamenáním věcí příštích. Nejenže se tehdy u příležitosti Vinobraní konalo zmíněné slavnostní zasedání, brzy přejmenované na *Aktiv hraničářů*, a heslo slavnosti znělo „Mikulovsko – bdělý strážce socialistické hranice“, ale jedním z hlavních motivů tohoto ročníku se stal i boj s alkoholismem.

V sedmdesátých letech se Pálavské vinobraní dvakrát připravovalo v atmosféře oslav a slibovalo mimořádný průběh. Poprvé to bylo u příležitosti padesátého výročí založení

⁸¹ BLAŽEK, Josef: Pálavské vinobraní se vydařilo. Místopředseda vlády ČSSR v Mikulově, Nový život, roč. 13 (1972), č. 38, s. 1.

⁸² BLAŽEK, Josef: Mikulovsko – bdělý strážce socialistické hranice. Radostné oslavy 25. Pálavského vinobraní, Nový život, roč. 15 (1974), č. 38, s. 1.

Předávání symbolického hroznů úrody při Pálavském vinobraní v roce 1963
(fotoarchiv SOKA Mikulov)

mikulovské organizace KSČ v roce 1971, kdy byl jako hlavní host Vinobraní pozván generální tajemník ÚV KSČ Gustáv Husák. Ještě ve zprávě o přípravě Pálavského vinobraní 1971 z 23. června 1971 se uvádí, že MV KSČ v Mikulově a OV KSČ v Břeclavi společně o Husákovu účast na Vinobraní požádaly a ta jim byla vzápětí přislíbena.⁸³ Z blíže nespecifikovaných důvodů však z jeho návštěvy sešlo a hlavním hostem se stal „jen“ předseda vlády České socialistické republiky Josef Korčák. Druhou ze zmíněných slavnostních akcí byla oslava 800 let města Mikulova v roce 1973, která probíhala právě s vazbou na Pálavské vinobraní. Dne 15. září 1973 ve spodní části tehdejšího Fučíkova náměstí došlo k odhalení sochy Klementa Gottwalda⁸⁴ a tento akt zároveň celé Vinobraní zahájil.

Zajímavá otázka se nabízí při zkoumání reflexe Pálavského vinobraní v dobovém tisku i v oficiálních materiálech slavnosti. Pořadatelé totiž přehlíželi první Pálavské vinobraní v roce 1947 a v článcích shrnujících historii slavnosti se opakovaně objevuje informace, že první Pálavské vinobraní se pod Siroťčím hrádkem konalo v roce 1948. V září 1966 vyšel v Novém životě jižní Moravy krátký článek Silvestra Nováčka, jednoho z hlavních organizátorů prvního Vinobraní, nazvaný „Ještě k XVIII. Pálavskému vinobraní“, kde autor upozorňuje, že se první Vinobraní konalo v roce 1947, a popisuje jeho průběh. Na závěr se Nováček ptá: *Vezmeme-li v úvahu, že první vinobraní se konalo už v roce 1947, nebude*

⁸³ Zpráva o přípravě Pálavského vinobraní 1971, příloha k zápisu č. 12 o schůzi Rady Městského národního výboru v Mikulově z 23. 6. 1971, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

⁸⁴ Zveme vás na Mírovou slavnost hraničářů XXIV. tradiční Pálavské vinobraní, Mikulovský zpravodaj, roč. 5 (1973), č. 9, s. 2.

*potom letošní vinobraní devatenácté?*⁸⁵ Na Nováčkovy poznámky však nebyl brán zřetel a následující rok se připravovalo devatenácté Vinobraní. Na rok 1968 potom připadlo dvacáté výročí Pálavského vinobraní, které se ovšem z již známých důvodů přesunulo na rok 1969. V témže roce vyšel v Mikulovském zpravodaji článek Rudolfa Žaigly, shrnující dvacet let trvání slavnosti. Uvádí nejen zažitý omyl o prvním Vinobraní v roce 1948, ale píše také, že: *Od prvního ročníku pořádání této tradiční slavnosti jižní Moravy až do současnosti se nekonalo vinobraní v roce 1951 a v roce minulém.*⁸⁶ Zůstává otázkou, zda byly tyto chyby opakovány z pouhé nevědomosti, nebo se mikulovská KSČ snažila oba ročníky „zatajit“. Nepovedené Vinobraní v roce 1951 ani slavnost konaná ještě před únorovým převratem v roce 1948 nemusely komunistům do jimi konstruovaného obrazu Pálavského vinobraní zcela zapadat.

V roce 1958 se Pálavské vinobraní poprvé přesunulo do areálu pod TurolDEM. Místo se díky své rozloze i poloze nedaleko středu města osvědčilo a brzy se začalo s jeho kultivací. V původně provizorním areálu měl vzniknout amfiteátr se stálými místy k sezení a s pódiem, kde by se mohl konat celý program Pálavského vinobraní. Stavba byla rozdělena do několika etap a většina prací probíhala v rámci akce „Z“, tedy pomocí dobrovolné pracovní činnosti mikulovských občanů. Na plenárním zasedání MěstNV 18. srpna 1961 se hovořilo jak o současném stavu prací na amfiteátru, tak o plánech jeho další výstavby. *V letošním roce má být v rámci akce Z zajištěna úprava amfiteátru pod TurolDEM tak, aby v jeho středu bylo možno uspořádat celý program vinobraní. Terénní úpravy jsou zhruba dokončeny. Tři nástupní schodiště jsou vybudována, čtvrté se dokončuje. Nyní se usazují betonové sloupky pod sedadla. Do vinobraní bude připraveno přes 4 000 míst k sezení. Mezi plochou jevištní a obrubou amfiteátru bude zřízena zpevněná 3 m široká cesta. Mezi touto cestou a první řadou sedadel bude trubkové zábradlí. Horní strana amfiteátru bude lemována 23 praporečnými železnými sloupky, které budou současně sloužit k montáži osvětlení a rozhlasu. Opěrnou zeď z lomového kamene provedou ve volném čase zedníci místní správy OPS.*⁸⁷ Mikulovští občané do výstavby areálu mnoho chuti neměli, což dokládají opakující se výzvy k poslancům, aby působili na občany ve svém volebním obvodu a motivovali je k další práci na výstavbě amfiteátru. Vše se nakonec stihlo a organizátoři mohli v závěrečném hodnocení konstatovat, že *časový předstih mohl celé akci dát více klidu v provádění a kvalita prací mohla být lepší.*⁸⁸ Vedle kritiky několika drobnějších nedostatků zpráva též konstatuje, že je zapotřebí vybudovat stálou tribunu s potřebným zázemím, včetně šaten a sociálního zařízení. *Letošní náklady na instalaci a demontáž tribuny činí 3 100 Kčs, které jsou bez užítku a trvalé hodnoty vyhozeny.*⁸⁹ V roce 1962 už diváci během Pálavského vinobraní seděli na přírodní tribuně, tvořené napevno usazenými betonovými sokly, přes něž se pokládaly desky sloužící jako lavice. Nutno podotknout, že některé tyto sokly zůstaly na amfiteátru až do rekonstrukce v roce 2015. V roce 1964 se zázemí amfiteátru dočkalo modernizace – bylo přistavěno WC a také opraveno elektrické osvětlení.⁹⁰ O rok později se pracovalo zejména na oplocení a celkovém uzavření prostoru amfiteátru. V této době vzniklo také stabilní pódium. V roce 1967 se začalo s výstavbou vysoké cihlové stěny za pódiem, která od roku 1969 sloužila jako promítací plocha pro potřeby letního

⁸⁵ NOVÁČEK, Silvestr: Ještě k XVIII. Pálavskému vinobraní, Nový život jižní Moravy, roč. 7 (1966), č. 37, s. 4.

⁸⁶ ŽAIGLA, c. d., s. 8.

⁸⁷ Zpráva pro X. plenární zasedání Místního národního výboru v Mikulově dne 18. srpna 1961 o činnosti rady MNV, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (Městský národní výbor Mikulov).

⁸⁸ Vyhodnocení okresní slavnosti Pálavského vinobraní 1961 z 20. 9. 1961, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Zpráva o průběhu XVI. Pálavského vinobraní 1964 z 23. 9. 1964, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

Pohled na zaplněný amfiteátr při Pálavském vinobraní v roce 1966 (fotoarchiv SOKa Mikulov)

kina.⁹¹ Za touto zdí se později skrylo zázemí pro účinkující. Na konci šedesátých let tak byla dokončena základní výstavba celého areálu, který s drobnějšími úpravami sloužil prakticky až do zmiňované rozsáhlé rekonstrukce v roce 2015.

Nejvýraznější změnou v organizaci slavnosti za sledované období byl přesun hlavního dne Pálavského vinobraní z neděle na sobotu, což se stalo v roce 1974. Přípravu slavnosti převzala od Okresního domu osvěty Mikulov od roku 1961 nově zřízená instituce – Městská osvětová beseda. Způsob přípravy však zůstal velmi podobný tomu, jakým slavnost připravovaly předchozí instituce. Znovu vznikla Komise pro přípravu Pálavského vinobraní, v jejímž rámci pracovalo několik subkomisí. Například v roce 1962 pracovaly tři subkomise: finanční, technickoorganizační a hospodářská. V roce 1964 počet subkomisí vzrostl na devět: finanční, programová, propagační, zásobovací, výstavní, technická, zdravotní, dopravní a ubytovací. V podobném složení pracovaly komise i v následujících letech a řešily každoročně podobné problémy. Ubytovací komise měly prakticky po celé sledované období problém se zajištěním ubytování pro neustále rostoucí počty návštěvníků. Zásobovací komise byla zase nepřetržitě terčem kritiky pro špatné hygienické podmínky při prodeji zboží. V roce 1965 se objevily stížnosti na nedostatečnou kapacitu umývárny v ulicích města a návštěvníkům chyběly též odpadkové koše.⁹² Že se situace příliš nelepšila, dokládá i zápis ze schůze Komise zdravotní a sociální při MěstNV v Mikulově z roku 1973, kde se připomíná: *Koše na odpadky u každého stánku – toto je každoroční problém Pálavského vinobraní. Pak musí školní děcka sbírat odpadky po dospělých i různé nevhodné předměty.*⁹³ Kritika se snášela na organizátory Vinobraní také za absenci upomínkových předmětů.

Stále se též opakovaly problémy s pořadatelskou službou – vlastní průběh slavnosti bylo potřeba zabezpečit poměrně vysokým počtem pořadatelů a občané neprojevovali přílišnou ochotu s touto záležitostí vypomoci. Výzvy, žádající občany o pomoc s pořadatelskou

⁹¹ XIX. Pálavské vinobraní, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 981 (Sbírka negativů SOKa Břeclav).

⁹² Zápis č. 12 ze schůze pro školství a kulturu při MNV v Mikulově z 29. 9. 1965, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

⁹³ Zápis ze schůze Komise zdravotní a sociální při MNV v Mikulově z 21. 8. 1973, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

Módní přehlídku na amfiteátru doprovázela v roce 1966 mikulovská kapela Metronom (fotoarchiv SOKA Mikulov)

službou a slibující stravné a finanční honorář, se objevovaly každoročně v městském zpravodaji i v dalších informačních kanálech, přesto zůstávala pořadatelská místa neobsazená často až do posledních dnů před vinobraním. Za tento přístup představitelé města své občany pravidelně kritizovali. Nutno podotknout, že jejich představou byla dobrovolnická práce pro město, kterou by občané vykonávali zdarma. V hodnocení Pálavského vinobraní z roku 1971 se uvádí: *Velká částka byla investována do pořadatelského sboru. Kdyby občané města měli větší pochopení pro své město, mohla býti tato částka ušetřena. ... Soudruh Němec kritizuje pořadatelskou službu, že by občané mohli také pro město něco udělat a nenechat si všechno zaplatit.*⁹⁴ Pořadatelská služba však nebyla právě jednoduchou záležitostí a vyžadovala celodenní nasazení, o čemž svědčí zmínka z roku 1966, že mnoho návštěvníků nesehnalo ubytování a na amfiteátru jich hodně zůstávalo až do rána.⁹⁵ Problémem byl též alkohol. V roce 1965 se tak upozorňovalo, že během příštích ročníků Vinobraní bude třeba zřídit mobilní záchytné stanice, neboť stávající záchytná stanice v budově SNB kapacitně naprosto nedostačovala.⁹⁶

Komise pro přípravu Pálavského vinobraní dohlížela také na výzdobu města, která měla návštěvníky přijíždějící z různých koutů regionu i republiky ohromit. V roce 1962 se tak kupříkladu uvažovalo o nasvícení zámku a domu U rytířů reflektory a plánovala se

⁹⁴ Zápis č. 24 ze schůze rady Městského národního výboru v Mikulově z 24. 11. 1971, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

⁹⁵ Zápis ze schůze Komise pro obchod a cestovní ruch MNV konané 28. 9. 1966, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

⁹⁶ Zápis č. 12 ze schůze pro školství a kulturu při MěNV v Mikulově z 29. 9. 1965, c. d.

Folklorní soubor Podlužan při vystoupení na Pálavském vinobraní 1966 (fotoarchiv SOKA Mikulov)

také výzdoba ulic Pavlovské, Střelnické, Na jámě a Lidické. Občané byli městským rozhlasem pravidelně nabádáni k úklidu prostranství před domy.

Práci přípravné komise v tomto období lze sledovat na příkladu neuskutečněného Pálavského vinobraní v roce 1968. Poprvé se organizace Vinobraní řešila na schůzi rady MěstNV 15. července 1968. Termín byl stanoven na 14. a 15. září 1968 a předsedou přípravného výboru se stal Karel Straka. Vznikly komise finanční, zásobovací, pořadatelská, technická, dopravní, zdravotní, programová a propagační. Vůbec poprvé se mělo stát místem konání Vinobraní vedle amfiteátru také náměstí, které mělo být uzavřeno s tím, že vstup do prostoru bude zpoplatněn. Program na náměstí se měl odehrávat na pódiu u hrobky. Během dne tu měl vystoupit soubor Antonína Michny z Brna, dechová hudba Poštoranka a lákadlem měl být estrádní program pražských umělců „Srdce za písničku”.⁹⁷ Další informace k přípravě slavnosti podal vedoucí Osvětové besedy Pavlíček na schůzi rady MěstNV 10. srpna 1968. Program byl již připraven, hlavním řečníkem slavnostního zahájení měl být Alexander Dubček, který už svou účast přislíbil. Vedle celé řady propagačních materiálů, letáků, velkoplošných reklam nebo rozhlasových a televizních upoutávek měly být novinkou ročníku tištěné noviny Pálavského vinobraní.⁹⁸ Další přípravy slavnosti přerušila 21. srpna 1968 invaze vojsk Varšavské smlouvy, která se bezprostředně

⁹⁷ Zpráva o přípravách Pálavského vinobraní 1968, příloha k zápisu č. 11 o schůzi Rady městského národního výboru v Mikulově z 11. 7. 1968, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

⁹⁸ Zápis č. 13 o schůzi Rady městského národního výboru v Mikulově konané 8. 8. 1968, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

dotkla také Mikulova. K další schůzi se tak rada MěstNV sešla až 2. září 1968. Prakticky hned v úvodu schůze padl návrh na zrušení tohoto ročníku Vinobraní, který členové rady jednomyslně podpořili.⁹⁹ Jubilejní dvacátý ročník tak tímto rozhodnutím skončil ještě dříve, než začal. Organizátoři si však mnoho připravených prvků ponechali do příštího roku. Plakáty na Pálavské vinobraní 1969 tak kupříkladu vznikly přelepením připravených plakátů z roku 1968.

Ještě na počátku šedesátých let si program Pálavského vinobraní udržoval folklórní charakter. V roce 1961 se představil umělecký soubor Lúčnica z Bratislavy, o rok později devadesátičlenný Umělecký soubor ministerstva vnitra Praha a v roce 1963 vystoupil v hlavním programu populární soubor Břeclavan. Charakter folklórního vystoupení měl též každoroční průvod s věncem úrody, směřující z náměstí na amfiteátr. Většina účastníků průvodu byla oblečena v krojích a krojovaná dvojice také obvykle na pódiu předávala věnec některému z politických představitelů. Postupně byl však folklór omezován jen na vystoupení dechových hudeb nebo cimbálových muzik, o čemž svědčí i povzdech redaktora týdeníku Nový život z roku 1972, když konstatoval, jak *uklidňujícím dojmem při Pálavském vinobraní mezi bouřlivými projevy beatových souborů zapůsobil tanec a zpěv národopisné skupiny z Hovorán, která předvedla scénky z vinobraní*.¹⁰⁰ Stále větší prostor dostávaly estrádní programy založené na populární hudbě a účasti známých interpretů. V roce 1965 tak v sobotu proběhl v zámeckém sále estrádní program nazvaný „In vino veritas“ s Waldemarem Matušskou a Evou Pilarovou. O den později byl v hlavním programu představen další estrádní program „Autostop melodii“ s velkým džezovým a tanečním orchestrem. Překvapivě pestrý program Pálavského vinobraní 1965 ještě doplňovaly regionální taneční orchestry OPP Melodie, OB Pohořelice a Wild OB Valtice.

I v dalších letech lákala návštěvníky Vinobraní v estrádních programech známá jména. V roce 1969 se představili Vladimír Menšík, Stella Zázvorková, Jiřina Bohdalová a Lubomír Lipský, v roce 1970 například Milan Chladil s Yvetou Simonovou, v dalších letech pak Marie Rottrová, Josef Zíma nebo Václav Neckář. Ne vždy však byli pořadatelé slavností zcela spokojeni – tak si v roce 1971 stěžoval Karel Straka, že pražští umělci oproti původní dohodě zopakovali sobotní program i v neděli, a uvádí, že *pro příští léta bude nutno s pražskými umělci skoncovat a do výhledu bude jednáno s ostravskými umělci*.¹⁰¹ Nicméně po většinu ročníků panovala s estrádním programem spokojenost a Mikulovští oceňovali, že mají možnost spatřit ve svém městě známé tváře. Vedle hudebních celebrit do programu pronikala i hudební uskupení z Břeclavska, jak bylo ostatně patrné na příkladu z roku 1965. Častým hostem na Vinobraní bývala dechová hudba Poštoranka, vystupovala též různá uskupení Lidové školy umění z Mikulova, orchestr Strojíren masného průmyslu Mikulov, soubor Podlužan a další.

Po určitou dobu se v programu držely i zemědělské výstavy, ale organizovaly se též výstavy určené přímo pro program slavnosti. V roce 1965 to byla výstava „Obrazy, sochy, grafika“, instalovaná ve „vzduchopneumatickém“ stanu v zahradě za hrobkou, výstava „Motivy z Kuby“, umístěná v budově Osvětové besedy na náměstí, a rovněž dvě výstavy přímo na amfiteátru: „Dvacet let zemědělství“ a „Fotografie STMP 65“.¹⁰² Experimentovalo se též s divadlem v hlavním programu Pálavského vinobraní, pořadatelé však museli posléze konstatovat, že *divadlo nemá v pálavské náladě potřebný klid*.¹⁰³ Zcela z programu vymizela sportovní utkání – nebyl o ně zájem ani mezi diváky, ani mezi sportovci.

⁹⁹ Zápis č. 14 o schůzi Rady městského národního výboru v Mikulově konané 2. 9. 1968, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

¹⁰⁰ BLAŽEK, Josef: Pálavské vinobraní se vydánilo. Místopředseda vlády ČSSR v Mikulově, c. d.

¹⁰¹ Zápis č. 24 ze schůze rady Městského národního výboru v Mikulově z 24. 11. 1971, c. d.

¹⁰² Stav příprav Pálavského vinobraní 1965, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

¹⁰³ Vyhodnocení okresního Pálavského vinobraní 1961, c. d.

V průběhu šedesátých let se novinkou programu Pálavského vinobraní staly módní přehlídky, odehrávající se obvykle přímo na hlavní tribuně amfiteátru. Přípravovaly je podniky, které se zabývaly výrobou nebo prodejem oděvů. Poprvé je taková přehlídka zmíněna v nedělním dopoledním programu Vinobraní v roce 1962 a zorganizoval ji národní podnik Oděvy Brno ve spolupráci s výrobními družstvy Družena, Vkus a Snaha. Módní přehlídku obvykle slovem doprovázel moderátor představující jednotlivé modely, o hudební doprovod se postaraly mikulovské kapely či muziky. Ve zmiňovaném roce 1962 tak přehlídku zpestřila dětská cimbálová muzika a taneční kroužek při ODO Mikulov. Na jednu z těchto přehlídek, byť netradiční, zavzpomínala Emílie Sokolová v rozhovoru pro dokumentační potřeby Regionálního muzea v Mikulově z roku 1984. V šedesátých letech pracovala v lahvovně Moravských vinařských závodů a do programu Pálavského vinobraní se svými spolupracovnicemi připravila tematickou módní přehlídku: *Jedenkrát jsme při Vinobraní připravily takový program, byla to módní přehlídka dobového oblečení vinařských závodů, kde jsme všem těm pracujícím ukázali, jak jsou děvčata v lahvovně pooblíkaná a jak pracují. Ta první měla ještě pytlovou zástěru a takové ošklivé gumáky. Další se zase oblékla tak, jak bysme si to představovaly. Ta už měla pěkné monterky, pěknou bílou zástěru, bílý čepček. Ta třetí, která šla s něma, tak ta už šla jenom v té naší zástěře. Tak jsme jim předvedly, jak bysme si to představovaly, jak by se mělo pracovat.*¹⁰⁴

Okresní slavnost hraničářů (1975–1989)

*Okresní slavnost hraničářů – pokračování původních oslav Pálavského vinobraní – se stává každým rokem vyvrcholením politické aktivity pracujících na okrese Břeclav a přehlídkou pracovních úspěchů pohraničí při budování výsledků, kterých bylo dosaženo v průběhu uplynulého roku. Současně jsou kriticky přehodnoceny i nedostatky v plnění úkolů, které se i přes veškeré úsilí nepodařilo zajistit. Pozitivní stránkou je vyhlášení nových ještě náročnějších úkolů a socialistických závazků za následující období.*¹⁰⁵

Rok 1975 je důležitým mezníkem v historii Pálavského vinobraní. Okresní i městská organizace KSČ v té době již několik let přihlížely postupnému vyprazdňování ideologického obsahu slavnosti, jejíž politická stránka stále více oslabovala pod náporem tisícovek návštěvníků, kteří do Mikulova přijížděli za vínem a burčákem, nikoliv k oslavám hospodářských úspěchů v budování mikulovského okresu. Pořadatelé se proto každoročně potýkali s množstvím podnapilých občanů a spolu s příslušníky Veřejné bezpečnosti řešili jejich excesy.¹⁰⁶ Pracně budovaný obraz Pálavského vinobraní coby oslavy režimních úspěchů tím dostával značně trhliny a komunisté byli nuceni neúnosnou situaci mikulovské slavnosti řešit.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Vzpomínky Emílie Sokolové, Mikulov, Regionální muzeum v Mikulově, podsíbrka Fotografie, pohlednice, videozáznamy, př. č. 27/84.

¹⁰⁵ Okresní slavnosti hraničářů 1983, Mikulovský zpravodaj, roč. 15 (1983), č. 9, s. 2–3.

¹⁰⁶ Zprávy o excesech podnapilých návštěvníků čas od času prosakovaly do regionálních médií, zejména v rubrikách s informacemi Veřejné bezpečnosti. Čtenáři listopadového vydání Mikulovského zpravodaje z roku 1972 se tak například dozvěděli, že: *Dne 16. 9. 1972 v odpoledních hodinách tropil M. P. z Gottwaldova výtržnost v Mikulově tím, že v podnapilém stavu obtěžoval prodavačky u stánku a pokřikoval na kolemjdoucí občany fašistickým pozdravem „Heil Hitler“.* Vzhledem k tomu, že nerespektoval výzvy orgánů VB, byl předveden na OO VB až do vystrážlivění. Za své jednání se bude zodpovídat u okresního soudu. Ve stejném vydání se čtenáři také dočetli, že: *Dne 17. 9. 1972 tropil v prostoru amfiteátru v Mikulově výtržnost Z. H. z Milovic a dále J. V. z Jevišovky. K jejich uklidnění bylo nutno použít služebního obušku a oba za své jednání budou oznámení.*

¹⁰⁷ Tehdejší obraz Pálavského vinobraní si dobře uvědomovali i občané Mikulova, o čemž svědčí i vzpomínky Emílie Sokolové, která tuto situaci reflektovala (28. 2. 1984): *Jižní Morava oplývá vínem, že, a tak se z toho stalo více než mírové slavnosti – takové pijácké slavnosti. Aby to pijáctví nebylo tak prováděné, tak se to převedlo na hraničářské slavnosti. No a dneska už ty hraničářské slavnosti nedosahují takového velké pijatiky jižní Moravy, jak dosahovaly tenkrát.*

Projevy vysokých představitelů KSČ představovaly nedílnou součást programu Okresní slavnosti hraničářů (1979, foto archiv RMM)

Přitom však MěstNV musel reflektovat rovněž ekonomickou stránku akce, která právě díky tisícovkám návštěvníků plnila jak kasu městskou, tak zejména kasy státních podniků, které na vinobraní zajišťovaly zásobování potravinami, alkoholickými i nealkoholickými nápoji. Nastala potřeba změny a zároveň bylo třeba, aby návštěvníci pochopili, že nově organizované Vinobraní bude slavností novou, s novým obsahem, avšak co se vína a dalšího občerstvení týče, že zůstává vše při starém. V roce 1975 tak MěstNV Mikulov dospěl k radikálnímu rozhodnutí. Pálavské vinobraní de facto zrušil a uspořádal místo něj slavnost, která však z původního Vinobraní vycházela – tak se zrodila Okresní slavnost hraničářů. V rozhovoru pro týdeník Nový život potvrdil toto rozhodnutí i předseda MěstNV Mikulov Josef Krejčí, který na otázku, zda Pálavské vinobraní už nebude, odpověděl, že pokud se jedná o komerční stránku věci, tak Pálavské vinobraní v Mikulově skutečně už nebude. Zároveň však konstatoval, že: *Okresní slavnost hraničářů přímo navazuje na původní záměr tradičního vinobraní, tzn. ideově sjednotit obyvatelstvo jihomoravského pohraničí v úsilí o vybudování nové spravedlivější společnosti v této oblasti v rámci celé republiky.* Občané města se o důvodech této změny dozvěděli oficiálně v zářijovém čísle Mikulovského zpravodaje z roku 1975: *Dvacet pět ročníků Pálavského vinobraní nejen splnilo svůj původní cíl, ale v poslední době se začalo stávat dostaveníčkem hostů, kterým stačila pohoda z pobytu*

Okresní slavnost hraničářů se dlouhá léta odehrávala pouze na amfiteátru a v jeho bezprostředním okolí (1979, foto archiv RMM)

*u stánku s naším dobrým vínem, aniž by si uvědomovali příčinu návštěvy v Mikulově. Takto byla potlačována tradice původního setkání nových pohraničních hospodářů v bývalém okrese Mikulov.*¹⁰⁸ Pořadatelé v textu zároveň prezentovali záměr, s nímž novou slavnost pořádali: *Chceme, aby se na této slavnosti scházelo co nejvíce hraničářů z našeho kraje, aby se tak naše slavnost stala manifestací dokumentující politickou, hospodářskou a kulturní úroveň našeho pohraničí. Jak se nám podaří tento záměr splnit, nám nejlépe odpoví vlastní slavnost, která proběhne 12. a 13. září 1975.*¹⁰⁹

Okresní slavnost hraničářů se v Mikulově konala každoročně až do roku 1988. Hned v roce 1976 byl její název doplněn o podtitul, čímž měly být zdůrazněny kořeny celé slavnosti a vyzdvížena kontinuita. Oficiálně se tedy slavnost jmenovala „Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní“. V roce 1985 začaly být politická část a kulturní část slavnosti oddělovány a v tisku se stále častěji objevoval název „Okresní slavnost hraničářů a Pálavské vinobraní“. Patrně v souvislosti s mezinárodní politickou situací, kdy se hranice

¹⁰⁸ PROČ Okresní slavnost hraničářů, proč ne Pálavské vinobraní, Mikulovský zpravodaj, roč. 7 (1975), č. 9, s. 5–6.

¹⁰⁹ Tamtéž.

Pohled mezi diváky programu Okresní slavnosti hraničářů 1979 (foto archiv RMM)

mezi východem a západem stávala propustnější a ostraha hranic ztrácela dřívější význam, se v roce 1989 MěstNV v tichosti vrátil k tradičnímu názvu „Pálavské vinobraní“, který si slavnost ponechala až do současnosti.

Ostraha státní hranice a úsilí o světový mír se tedy od poloviny sedmdesátých let 20. století staly ústředními tématy slavnosti, rezonujícími v politických projevech na amfiteátru i v příspěvcích na Okresní konferenci hraničářů. Nejčastěji tu zaznívala chvála uvědomělého přístupu obyvatel břeclovského okresu k ostraze hranic. Totalitní moci totiž nestačily ozbrojené složky Pohraniční stráže (PS), vedle nich podporovala organizování dobrovolných spolupracovníků jednotlivých útvarů PS z řad civilního obyvatelstva. Ti byli sdruženi v jednotkách Pomocníků PS a v jednotkách Pomocné stráže VB; v rámci pionýrských organizací působily také oddíly Mladých strážců hranic. Členové těchto složek předávali pohraničnickům informace o pohybu podezřelých osob ve svém okolí, a ti tak mohli jejich pokusům o přechod státní hranice zamezit dříve, než se domníhli narušitelé stačili k hraničnímu pásmu vůbec přiblížit. V roce 1979 na Vinobraní snahy těchto pomocníků ocenil předseda Federálního shromáždění ČSSR Alois Indra ve svém proslovu na amfiteátru: *Je hezké, že vy – obyvatelé pohraničí – se i dnes hrdě hlásíte k tradicím hraničářů. Slouží vám ke cti, že pokračujete v díle,*

Stánky v bezprostředním okolí amfiteátru v roce 1981 (foto archiv RMM)

kteří bylo započato krátce po osvobození, že pomáháte chránit naše státní hranice a zvelebujete svá města i obce.¹¹⁰

Vedoucí ideologického oddělení KV KSČ Vojtěch Hütter zase v roce 1981 vyjádřil přesvědčení, že *občané Mikulova spolu s občany dalších hraničářských obcí budou nadále aktivně pomáhat ozbrojeným složkám v zabezpečování nedotknutelnosti naší hranice.¹¹¹* Pochvalně se vyjadřoval též předseda ONV v Břeclavi Burkhart Skácel, který ve svém projevu ocenil odpovědný přístup 553 pomocníků Pohraniční stráže, kteří byli dle jeho slov výrazně podepsáni pod úspěchy a oceněními, kterých se regionu dostalo.¹¹² V proslovech činovníků KSČ se často oslavovalo též samotné město Mikulov, sloužící jako příklad pro ostatní pohraniční města. *V současné době, kdy imperialistické síly vytvářejí*

¹¹⁰ VLKOVÁ, Jana: Z Okresní slavnosti hraničářů. V duchu odkazu SNP za další rozvoj naší socialistické vlasti, Nový život, roč. 15 (1979), č. 38, s. 4.

¹¹¹ Pevná je hranice socialismu. Okresní slavnost hraničářů – pálavské vinobraní 1981, Nový život, roč. 21 (1981), č. 37, s. 2.

¹¹² Důkaz oddanosti socialismu a míru. 35. Okresní slavnost hraničářů v Mikulově se stala manifestací míru, Nový život, roč. 22 (1982), č. 37, s. 1.

Národopisný soubor Pálava představil v programu Okresní slavnosti hraničářů 1985 tradiční zvyk *zarážení hory* (foto archiv RMM)

podmínky k rozpoutání celosvětového válečného konfliktu, je zapotřebí pevného postoje našich občanů – strážců hranice. Je nutné zaujmout rozhodné a rozhodující stanovisko. Na základě docílených úspěchů na úseku průmyslu, zemědělství, politickoorganizačním, ideologickém a ostrahy státní hranice, byl ústředním výborem komunistické strany Československa a vládou České socialistické republiky 9. července tohoto roku udělen Mikulovu titul „vzorné hraničářské město“,¹¹³ psal v roce 1981 týdeník Nový život.

Vedle klání pohraničních měst se konala také soutěž o vzorný pohraniční závod a na Vinobraní se každoročně vyhlášovaly výsledky této soutěže; rovněž tady pravidelně sbíral úspěchy břeclavský okres. V roce 1983 tak například zvítězil Vývojový a servisní závod masného průmyslu Mikulov před Gumotexem Břeclav a Transportou Břeclav.¹¹⁴ Okresní slavnost hraničářů byla často označována přídomek „mírová“ a rovněž toto téma hrálo v ideologii Pálavského vinobraní podstatnou roli. V roce 1980 tak týdeník Nový život píše, že *všichni občané Břeclavska, kteří přijdou na mikulovský amfiteátr, budou*

¹¹³ BUŘITOVÁ, Hana: „Vzorné hraničářské město“ Mikulov před slavnostmi. Hodnocení úsilí, jednoty a semknutosti, Nový život, roč. 21 (1981), č. 36, s. 4.

¹¹⁴ Okresní slavnost hraničářů. Naše hranice je hranicí míru, Nový život, roč. 23 (1983), č. 37, s. 1.

Brněnská skupina historického šermu Duel zpestřila program Okresní slavnosti hraničářů 1985 (foto archiv RMM)

*reprezentovat sílu socialistického Československa v boji za světový mír a porozumění mezi národy.*¹¹⁵ Mírová atmosféra vládla podle reportáží Nového života pravidelně i mezi návštěvníky slavnosti a *skotačení dětí a rozzářené tváře spokojených maminek plně symbolizovaly touhu po stejně šťastném zítřku, bez obav z hrůzných atomových zbraní.*¹¹⁶ Během politických projevů při slavnostním zahajování slavností hraničářů byly za potlesku účastníků schvalovány nejrůznější mírové rezoluce: v roce 1981 kupříkladu rezoluce proti snahám americké vlády rozpoutat nové závody ve zbrojení,¹¹⁷ v roce 1983 zase rezoluce proti stupňování válečné hysterie imperialistickými kruhy Západu.¹¹⁸

Zájem návštěvníků Okresní slavnosti hraničářů o politický program však postupně znatelně upadal, a pořadatelé se tak stále častěji museli zabývat otázkou, kdo a jak zajistí,

¹¹⁵ VLKOVÁ, Jana: Hraničářské slavnosti – manifestace míru. Mikulovsko – hrdá stráž na hranicích míru, Nový život, roč. 20 (1980), č. 36, s. 4.

¹¹⁶ Důkaz oddanosti socialismu a míru. 35. Okresní slavnost hraničářů v Mikulově se stala manifestací míru, c. d., s. 2.

¹¹⁷ Pevná je hranice socialismu. Okresní slavnost hraničářů – pálavské vinobraní 1981, c. d., s. 2.

¹¹⁸ Okresní slavnost hraničářů. Naše hranice je hranicí míru, c. d., s. 1.

aby projevy stranických činníků sledoval zaplněný amfiteátr. V roce 1983, kdy se slavnosti jako hlavní host účastnil člen předsednictva ÚV KSČ Miloš Jakeš, se tohoto úkolu chopila Kulturní komise při MěstNV a z pozdějších ohlasů je patrné, že úspěšně. Svou spokojenost nad organizací i průběhem akce vyjádřil sám Jakeš i zástupci KNV a ONV. O tom, že hojná účast návštěvníků při oficiální části slavnosti nebyla úplnou samozřejmostí, vypovídá také zápis v městské kronice za rok 1986, kde se uvádí, že se podařilo „zmobilizovat“ občany k účasti při projevech, čímž se dokládala jejich uvědomělost.¹¹⁹ V sobotu 10. září 1988 bylo v 9 hodin na programu poslední Okresní slavnosti hraničářů slavnostní odhalení pamětní desky Republikanische Wehr na domě někdejšího okresního hejtmanství (dnes ulice Svobody, čp. 6). Také při této příležitosti předseda MěstNV apeloval na členy rady, aby se pokusili zajistit účast občanů i při této slavnostní události.¹²⁰

Platformou pro setkávání politických činníků během Okresní slavnosti hraničářů se stala Okresní konference hraničářů, která se od roku 1974 konala v sále mikulovského zámku. Pravidelně se jí účastnili zástupci KNV, ONV i MěstNV Mikulov, zástupci zemědělských a průmyslových podniků a některých masových organizací a zástupci jednotek PS, aby společně diskutovali o problematice ochrany hranic, zapojení civilního obyvatelstva a aby zhodnotili úroveň ostrahy hranice za uplynulý rok. U příležitosti konference byli také odměňováni spolupracovníci PS z řad občanů. Konference v Mikulově probíhaly až do roku 1983. Následující rok se místem konání stala Břeclav a od roku 1985 z programu Okresní slavnosti hraničářů konference zcela zmizela a byla organizována při oslavě Dne pohraniční stráže v červnu.

Zatímco ideologické pozadí Pálavského vinobraní prošlo výraznou proměnou, po organizační stránce se mnoho nezměnilo. Pořadatelem slavnosti zůstalo Městské kulturní středisko, které pokračovalo v osvědčené práci komisí, jež měly přiděleny konkrétní úkoly. Například v roce 1979 tak fungovalo celkem osm komisí: ideová, organizační, programová, propagační, zásobovací, pokladní a rozpočtová, pořadatelská a dopravní.¹²¹ Organizací slavnosti se v tomto období zabývaly též komise působící při MěstNV. Kulturní komise, Komise zdravotní a sociální nebo Komise obchodu a cestovního ruchu byly na svých schůzích průběžně informovány o programu či přípravách a jejich členové sami dávali pořadatelům podněty – členové Komise obchodu a cestovního ruchu během celého víkendu, kdy se slavnost konala, prověřovali zásobování, kontrolovali ceny, hygienu i kulturu prodeje a měli za úkol též sledovat, zda se na stáncích neprodávají kčy.¹²²

Stejně jako se nezměnil způsob přípravy slavnosti, nezměnily se příliš ani problémy, které museli organizátoři řešit. Evergreenem byly potíže s odpadkovými koši a s úklidem okolo stánků. Kuriózně dnes mohou znít připomínky z let 1984 a 1986, že není vhodné, aby po skončení Okresní slavnosti hraničářů uklízely prostor amfiteátru děti ze 4. třídy Pavlovské školy.¹²³ Přetrvávaly též těžkosti při sestavování pořadatelského týmu. Situace se provizorně řešila účastí vojáků mikulovské posádky, což se však neosvědčilo, a v roce 1982 byl vydán pokyn, aby se vojsko v příštích letech pořadatelské služby neúčastnilo.¹²⁴ Také problémy s alkoholem a výtržnostmi návštěvníků z Okresní slavnosti hraničářů nezmizely. Dle statistik bylo v roce 1982 převezeno na záchytku dvanáct osob a řešila se

¹¹⁹ Kronika města Mikulov 1985–1990, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov), s. 40–41.

¹²⁰ Zápis z 54. jednání rady Městského národního výboru v Mikulově ze dne 1. 9. 1988, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

¹²¹ Zápis o 59. schůzi rady MěstNV v Mikulově, konané 28. 3. 1979, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

¹²² Zápis ze schůze Komise obchodu a CR MěstNV v Mikulově z 12. 9. 1977, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

¹²³ Zápis z jednání rady Městského národního výboru v Mikulově z 8. 7. 1986, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

¹²⁴ Zápis ze schůze kulturní komise konané dne 20. 9. 1982, SOKa Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

jedna dopravní nehoda, kterou způsobil řidič v podnapilém stavu.¹²⁵ O rok později bylo na úřadovnu VB kvůli opilosti a výtržnostem předvedeno 35 osob, z nichž osm skončilo na brněnské záchytce. K tomu bylo uděleno 86 pokut za drobné přestupky, řešilo se však také jedno ublížení na zdraví a jedno znásilnění.¹²⁶ Trestné činy však neměli na svědomí jen návštěvníci slavnosti, ale problémy působili i místní obyvatelé. Dokládá to výzva z Mikulovského zpravodaje, uveřejněná v říjnovém čísle roku 1977: ... *prosíme ještě občana, který odříznutím zde (v neděli 18. 9.) uklidil 70 metrů světelného kabelu, 9 zárovek, 6 objímek na světlo a 100 m zvonkového drátu, kterým byl připojen telefon pro pořadatele, aby nečekal, až si pro tyto věci přijdeme, a sám je odevzdal na MěstNV.*¹²⁷ Stále častěji se objevovaly i potíže technického rázu. Tak například v roce 1980 bylo doporučováno, aby se v dalších letech co nejméně v programech využívalo elektronických zařízení, neboť v případě špatného počasí přinášejí hudební nástroje vybavené elektronikou problémy. Nepříznivé počasí bylo vůbec postrachem pořadatelského sboru, který se rok co rok zabýval úvahami, kam v případě špatného počasí program přesunout. Návštěvnost se v tomto období pohybovala pravidelně okolo deseti tisíc návštěvníků a pro jejich přemístění pod střechem ve městě neexistovaly prostory. Tak v roce 1981 organizátoři konstatovali, že vyhovující zázemí v Mikulově není, a sejdou-li se lidé na amfiteátru, bude se muset program uskutečnit za každého počasí.¹²⁸

S Okresní slavností hraničářů souvisela také pozornost zaměřená na výzdobu města. V tomto období se pravidelně konala soutěž o nejlépe vyzdobenou výkladní skříň obchodů ve městě. Soutěž měla svá pravidla a výlohy musely splňovat určitá tematická zadání. Námětem výzdoby v roce 1982 musela být například mírová politika, boj za udržení světového míru, ochrana státní hranice nebo Slovenské národní povstání.¹²⁹ Mikulovský zpravodaj přinášel v některých letech i výsledky této soutěže, a občané města se tak kupříkladu v roce 1977 mohli dozvědět, že nejlépe vyzdobenou výlohu měla *prodejna Obuvi na Fučíkově náměstí, aranžérka Zdenka Prokešová. Na druhém místě byla prodejna Oděvů a na třetím prodejna Elektro a Sklo a porcelán.*¹³⁰ Kromě výkladních skříní se uklízely a zdobily také ulice města. Týden před slavností se obvykle vyhlašovala „celoměstská úklidová směna“, jejímž cílem bylo přimět občany k úklidu veřejných prostranství v okolí svých domovů. Úklid se zaměřoval zejména na zelené plochy a chodníky. O tom, že ne všichni občané měli chuť podílet se na tomto způsobu zvelebování města, svědčí i článek v Mikulovském zpravodaji nazvaný „Kritickým okem“, který kárá občany, již si ani během sobotní úklidové směny nedokázali okolí svých domů dát do pořádku.¹³¹

Program Okresní slavnosti hraničářů v sobě kombinoval koncerty kapel hrajících tehdejší populární hudbu s vystoupeními folklórních souborů, které se po určité stagnaci z minulých let opět začaly do programu slavnosti vracet. V letech 1974 až 1977 se začínalo v pátek soutěží dechových hudeb „O zlatý hrozen jižní Moravy“ a program pokračoval hlavní částí od sobotního dopoledne až do pozdního večera, kdy byl ukončen. Už v roce 1975 se však objevily hlasy, zda by neměl být program připravován i na neděli, kdy je město ještě plné návštěvníků, ale není pro ně nachystána žádná zábava. Tehdejší předseda MěstNV Stanislav Diviš však tento návrh odmítl s tím, že neděli mohou návštěvníci využívat k prohlídce památek, výstav nebo sklepů. Radní Šlanger navíc připomněl, že není vhodné na neděli organizovat nějaký program, neboť návštěvníci by se už měli v klidu

¹²⁵ TRUHLÁŘ, Rudolf: OOV B informuje, Mikulovský zpravodaj, roč. 14 (1982), č. 10, s. 21.

¹²⁶ TRUHLÁŘ, Rudolf: OOV B informuje, Mikulovský zpravodaj, roč. 15 (1983), č. 10, s. 18.

¹²⁷ Kritickým okem!, Mikulovský zpravodaj, roč. 9 (1977), č. 10, s. 14.

¹²⁸ Zápis z 10. schůze rady Městského národního výboru, konané 27. 5. 1981, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

¹²⁹ Zápis ze schůze Komise obchodu a CR MěstNV v Mikulově konané dne 18. 8. 1982, SOkA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

¹³⁰ Vyhodnocení soutěže o nejlepší výlohu, Mikulovský zpravodaj, roč. 9 (1977), č. 10, s. 15.

¹³¹ Kritickým okem, Mikulovský zpravodaj, roč. 10 (1978), č. 10, s. 7–8.

Stánek Bednářského a včelařského družstva Mikulov na Okresní slavnosti hraničářů v roce 1985 (foto archiv RMM)

připravovat na pondělní nástup do zaměstnání. Radní Kaláb naopak navrhoval, aby se na neděli přesunula soutěž „O zlatý hrozen jižní Moravy“.¹³² Tento názor byl shledán jako správný, avšak trvalo ještě další dva roky, než se realizoval. Od roku 1978 se tak ustálilo schéma, v němž hlavní program slavnosti probíhal v sobotu a v neděli následovala přehlídka dechových hudeb. Program zakončovaly nedělní zámecké „čaje“.

Folklórní část slavnosti tvořila obvykle vystoupení dechových hudeb nebo větších národopisných souborů, které předváděly pásma složená z ukázek tradic lidové kultury, písní a tanců. Na Okresní slavnosti hraničářů tak vystoupily v průběhu let Moravanka, Palavanka, Brněnský orchestr lidových nástrojů (BROLN), Hradištan, Mistříňanka, národopisný soubor Dimitrovec z Bratislavy, Břeclavan, Podlužan a národopisný soubor Pálava. Takřka exoticky působilo v roce 1979 vystoupení jugoslávského folklórního souboru Zora Opatija.

V odpoledním programu Vinobraní obvykle vystupoval pestrý výběr umělců známých z televizních koncertů a estrád. Za všechny lze jmenovat například Michala Tučného se skupinou Fešáci, Věru Špinarovou, Helenu Růžickovou, Miroslava Horníčka, Jitku Molavcovou, Lenku Filipovou, Miloše Kopeckého, Viktora Sodomu, Františka Čecha, Petru Černouckou, Dagmar Patrasovou nebo Felixe Slováčka. Na dětské návštěvníky se pamatovalo

¹³² Zápis č. 19 ze schůze rady Městského národního výboru v Mikulově, konané dne 23. 9. 1975, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNv Mikulov).

Okresní slavnost hraničářů v roce 1985 (foto archiv RMM)

v dopoledním programu; za dětmi sem přijeli například tehdy populární strýček Jedlička nebo hudební skupina Tutti. Zajímavým zpestřením programu pak byly ukázky historického šermu skupin Přemyslovci či Duel nebo akrobaté ze skupiny Revmatic.

Nadále se během slavnosti pořádaly tematické výstavy. Ke stálícím patřily výstavy zemědělských produktů, které organizoval Československý zahrádkářský a ovocnářský svaz (ČOZS), výstavy vín, organizované Moravskými vinařskými závody, nebo výstavy exotického ptactva. Ty se nejprve konaly v budově ZŠ v ulici Pavlovské, od roku 1984 v nově vybudované chovatelské hale přímo na amfiteátru. Instalovaly se nejrůznější malířské či fotografické výstavy a pořádaly se také výstavy s politickými tématy. Oblibě mezi dětskými návštěvníky se těšily kolotoče a další atrakce Podniků lidové technické zábavy, rozestavěné v okolí amfiteátru.

Programová komise Okresní slavnosti hraničářů neřešila sice tolik problémů jako její členové v minulosti, spokojenost se skladbou a úrovní programu však nebyla zdaleka pravidlem. V roce 1982 se například nelíbilo vystoupení Podlužanu, které mělo nižší kvalitu než v předešlých letech, v roce 1986 byla v městské kronice umělecká úroveň programu označena jako velmi kolísavá, přičemž vystoupení Lud'ka Soboty autor zápisu označil přímo jako nevkusné. Kontroverzní bylo také vystoupení Františka Čecha a skupiny Metronom s pořadem „Já už jdu“ v roce 1984. Pořad musel být pro nekázeň publika po půlhodině ukončen a někteří členové rady MěstNV se po této zkušenosti dožadovali,

Folklor i politika neodmyslitelně patřily k programu Okresní slavnosti hraničářů osmdesátých let (foto archiv RMM)

aby se program Vinobraní napříště skládal výhradně z dechových hudeb a folklórních souborů, čímž by se podobným excesům předešlo.¹³³ Z dostupných pramenů nelze zjistit, co se tehdy při koncertu Františka Čecha stalo, avšak slovní spojení „nekázeň mladého publika“ se v soudobých sdělovacích prostředích objevovalo často v souvislosti s chováním návštěvníků rockových nebo punkových koncertů.

K nejvýraznějším novým prvkům programu Pálavského vinobraní tohoto období lze řadit soutěž „O zlatý hrozen jižní Moravy“. Ta vznikla v roce 1974 nejprve jako soutěž hudebních souborů, které se mohly účastnit *dechové hudby, taneční orchestry, instrumentální a beatové skupiny*. V roce 1976 tak byl seznam účastníků soutěže poměrně pestrý. Vedle dechových hudeb ZK ROH Slovakoarma Hlohovec, ZV ROH Fruta Lednice, ZV ROH Železářny Veselí nad Moravou – Veselanka, ZV ROH Fosfa Poštorná – Charvatčanka se jí účastnily také taneční orchestry ZV ROH PKO Pardubice, SZK ROH Hodonín – Diskant, SKP ROH Břeclav – Rytmus a beatová skupina SKP ROH Břeclav – Moravia.¹³⁴ Z místních uskupení lze zmínit ještě účast ZV ROH Státní statek Mikulov – Klub 76 v roce 1977

¹³³ Zápis ze schůze Kulturní komise konané dne 24. 9. 1984, SOKA Břeclav se sídlem v Mikulově, fond NAD 179 (MNV Mikulov).

¹³⁴ Program Okresní slavnosti hraničářů Pálavské vinobraní, Mikulovský zpravodaj, roč. 8 (1976), č. 9, s. 3.

v kategorii Taneční soubory.¹³⁵ Od roku 1980 došlo ke změně formátu soutěže, když bylo zaměření účastníků zúženo pouze na dechové hudby. Tohoto ročníku se tak zúčastnily dechové hudby Starohorka, Šarovec, Poštoranka, Mistříňanka, Pálavanka, Znojemska 10, Rozmařilka, Mikulovanka a mládežnická dechová hudba při JZD ČSP Šakvice.¹³⁶ Oficiálně se soutěž od té doby nazývala „Soutěžní přehlídka dechových hudeb ROH Jihomoravského kraje O zlatý hrozen jižní Moravy“. Ani tato soutěž se však alespoň ve svých počátcích nevyhnula povinnému politickému podtextu – v roce 1976 jedním z hlavních kritérií v hodnocení jednotlivých souborů bylo jejich zapojení do aktivit předvolebního období; udělovaly se i ceny za nejlepší interpretaci skladeb s angažovanou tematikou. Přehlídka dechových hudeb se těšila značné oblibě a pravidelně se na ni v neděli přišly podívat dva až tři tisíce diváků. Díky popularitě dechovky napříč širokými vrstvami obyvatelstva přecházela soutěž i proměnu Pálavského vinobraní po roce 1989 a mezinárodní přehlídka dechových hudeb „Zlatý hrozen“ byla v programu Pálavského vinobraní i po roce 2000.

Pálavské vinobraní po roce 1989

*Tisíce lidí v mikulovském amfiteátru • Pálavské vinobraní přilákalo 20 tisíc lidí • Noclehárna na mikulovském náměstí • Mikulov: Magnet turistů, milovníků kultury i burčáku • Pálavské vinobraní přitáhlo tisíce lidí • Do Mikulova na vinobraní přijely davy milovníků vína • Vinobraní bylo letos největší a nejdražší • Davy vítaly krále Václava • Na Svatý kopeček vystoupala modelka • Mikulovem poteče burčák proudem • Pálavské vinobraní nabídlo pestrout směsici • Pálavské vinobraní tržlo další rekord • Bakchus na vinobraní nabádal všechny k alkoholismu*¹³⁷

V září 1989 představitelé KSČ ještě naposledy převzali na amfiteátru věnec úrody, o dva měsíce později začala sametová revoluce a s hroutícím se režimem vzala za své i dvačtyřicetiletá historie Pálavského vinobraní coby politické slavnosti. Porevoluční éra Vinobraní se zpočátku nesla především ve znamení hledání nové tváře slavnosti. Pořadatelé se v tržním prostředí učili zorganizovat akci, která by dokázala přilákat davy návštěvníků, uspokojit jejich potřeby a zároveň si v ideálním případě na sebe také vydělat. Hledali se spolehliví pořadatelé, experimentovalo se se složením programu a dlouho se promýšlelo celkové pojetí Vinobraní, schopné oslovit účastníky nejen z Mikulovska, ale nejlépe z celé republiky.

Z městské kulturní instituce přešlo pořadatelsví Pálavského vinobraní nejprve na soukromou firmu, s městem však výrazně provázanou. Kulturní dům U radnice pořádal slavnost ve složitém období devadesátých let a ve druhé polovině dekády se jeho pracovníkům podařilo nalézt koncepci, jejíž základ funguje až do současnosti. V roce 1998 převzaly organizaci Pálavského vinobraní krátce soukromé agentury, avšak již v roce 2001 znovu slavnost uspořádala městská kulturní organizace, vystupující pod názvem Městské kulturní středisko Mikulov. Ta se o pořádání Pálavského vinobraní stará i v současnosti, dnes už ovšem jako Mikulovská rozvojová, s. r. o.

V průběhu devadesátých let se program Pálavského vinobraní rozšířil z amfiteátru do historického centra města a ke stabilním programovým scénám slavnosti se zařadilo Náměstí s přílehlými ulicemi a prostory zámku se zámeckou zahradou. Okolo roku 2010 se pak ustálilo schéma, kdy na amfiteátru vystupují především populární hudebníci, stojí tu stánky a poutové atrakce, Náměstí a okolí patří především folklóru, burčáku, jídlu a vínu, zámek a zámecký park je prostorem pro historický program.

¹³⁵ Program Okresní slavnosti hraničářů XXX. ročníku Pálavského vinobraní, Mikulovský zpravodaj, roč. 9 (1977), č. 9, s. 2.

¹³⁶ Okresní slavnost hraničářů Pálavské vinobraní, Mikulovský zpravodaj, roč. 12 (1980), č. 9, s. 2.

¹³⁷ Jedná se o titulky článků týdeníku Nový život, které v letech 1990–2010 pojednávaly o Pálavském vinobraní.

Podobná scéna takřka patřila ke koloritu Pálavského vinobraní devadesátých let (1990, fotoarchiv SOKA Mikulov)

Přehlídka dechových hudeb Zlatý hrozen v roce 1990 (fotoarchiv SOKA Mikulov)

S tím, jak se rozšiřovaly prostory, kam až program Pálavského vinobraní vstoupil, rostl i počet návštěvníků. Na počátku devadesátých let nepřekračoval obvykle jejich počet 5 000, po roce 1995 se počítalo okolo 10–20 tisíc návštěvníků, avšak v roce 1998 přišlo opět „jen“ 5 000 a v roce 2003 pořadatelé potvrdili dokonce pouhých 4 500 prodaných vstupenek. Rok 2004 však nastartoval výrazný nárůst návštěvnosti, který jak se zdá stále pokračuje. Tehdy Pálavské vinobraní navštívilo 9 000 lidí a v následujícím roce už Nový život psal o gigantické akci s 11 000 účastníky. O tři roky později organizátoři hlásili 30 000 příchozích a v roce 2010 se už počty zakoupených vstupenek přehouply přes 40 000. Také další roky návštěvnost mikulovské slavnosti stoupala a Pálavského vinobraní se v roce 2016 zúčastnilo už 56 000 návštěvníků.

Nutno podotknout, že návštěvnost mnoho let ovlivňovalo soupeření s nedalekým Znojmem, které svou slavnost pořádalo ve stejném termínu jako Mikulov. Od počátečního soupeření se po roce 2000 však přešlo ke snahám o spolupráci – obě vinobraní byla propagována společně, účastníci mohli využít jednu vstupenku do obou měst a převézt se mezi Mikulovem a Znojmem speciálně vypraveným vlakem. S nárůstem návštěvníků v Mikulově však spolupráce ustala a dnes obě slavnosti nadále existují ve stejném termínu, ale každá si našla již svůj okruh příznivců.

Program Pálavského vinobraní se po roce 1989 skládal z mnoha vzájemně nesoudržných prvků a v počátcích dekády v něm lze jen těžko hledat stopy promyšleného konceptu. Snahou pořadatelů bylo uspokojit požadavky všech skupin příchozích a mnohdy jen metodou pokusu a omylu zjišťovali, co všechno je Pálavské vinobraní schopno unést. Na jedno pódium tak postupně stavěli dechovku, swing, punk nebo folk, vedle nichž se střídali šermíři, estrádní baviči, mažoretky či divadelní soubory.

Největší rozruch znamenaly rockové show, které byly v letech 1991 až 1996 součástí pátečního programu Pálavského vinobraní. Protože se komunistický režim k rockové hudbě stavěl povětšinou odmítavě, byla šance, že se některá z rockových kapel dostane před rokem 1989 do programu slavnosti takřka nulová. Zkraje devadesátých let však pořadatelé zareagovali na poptávku fanoušků po léta zapovězeném žánru, a rock nebo punk tak dostávaly na Vinobraní významný prostor. Kapely jako Tři sestry, Plexis, SPS Praha, Zóna A nebo lokální uskupení Bagdad či Šestá Figarova lákaly na Vinobraní tisíce fanoušků,

Mimořádný úspěch skládalo středověké městečko, které v centru Mikulova vyrostlo během Pálavského vinobraní v roce 1996 (fotoarchiv SOKA Mikulov)

pro něž oblíbené kapely a hektolitry levného vína nebo burčáku znamenaly vidinu zdařilého víkendového pobytu v Mikulově. Raná devadesátá léta byla také obdobím častých střetů mezi pravicovými skinheads a levicovými punkery. Zástupci obou subkultur patřili k častým návštěvníkům mikulovských rockových show, a amfiteátr se tak mnohokrát stal dějištěm slovních konfliktů i tvrdých potyček. Týdeník Nový život přinášel rok co rok ve svých člancích o Pálavském vinobraní kritiku pátečních rockových večerů i jejich účastníků. Upozorňoval na nadměrné požívání alkoholu, užívání lehkých i tvrdých drog i na pouliční výtržnosti, kterými tito návštěvníci obtěžovali své okolí. Organizátoři sice s jejich počínáním nesouhlasili, podle vlastních slov však jen reagovali na poptávku, která mezi mladými po rockových koncertech byla, a omlouvali se, že jejich chování nemohli předem ovlivnit.¹³⁸ Vše vyvrcholilo v roce 1996, kdy se páteční Muzik Košt stal *hodně černou skvrnou této oblíbené a hojně navštěvované vinařské slavnosti*.¹³⁹ Jak psal Nový život, *přehlídka sedmi kapel skončila předčasně hromadnou rvačkou mezi hajlujícími skiny, pankáči a policisty, kteří se neobešli bez přivolaných posil. ... čtyři účastníci rvačky byli převezeni sanitami rychlé pomoci k ošetření do valtické nemocnice a jeden policista si z boje odnesl řeznou ránu v obličeji rozbitou sklenicí*.¹⁴⁰ Redaktor Hlasu Pálavy Miroslav Krejča popsal páteční program slavnosti jako *naprosto hrůzný večer, který by se dal označit za snůšku alkoholu, drog a násilí*, a zároveň konstatoval, že *již loni byla tato část programu Pálavského vinobraní víc než konfliktní a letos to byla další krutá zkušenost*.¹⁴¹ Pořadatelé se proto rozhodli napříště raději neriskovat a od pátečních rockových večerů upustili. V roce 1997 tak v pátek uspořádali o poznání klidnější Country večer, opakovaný poté i v následujících letech.

¹³⁸ Přednost dostalo Znojmo? Na mikulovském vinobraní se prý v pátek kouřila „tráva“, Nový život, roč. 45 (1995), č. 37, s. 4.

¹³⁹ ŠEVČÍK, Josef: Středověk na mikulovském náměstí. Na pálavském vinobraní tekla vedle burčáku i krev, Nový život, roč. 46 (1996), č. 38, s. 1.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Tamtéž.

Od roku 2000 se v programu Pálavského vinobraní pravidelně objevuje průvod krále Václava IV. jako připomínka události z roku 1403 (2002, fotoarchiv SOKA Mikulov)

Naopak folklór si pevnou pozici na Vinobraní udržel i po roce 1989 a patří dodnes k vyhledávaným programovým lákadlům. Hlavní folklórní scénou se postupně stalo mikulovské náměstí, kde se střídaly cimbálové muziky, dechové hudby i národopisné soubory. Vedle domácích uskupení se objevovaly i zahraniční, za zmínku stojí například několikanásobná účast německého dechového orchestru Fanfarenzug Sulmingen v devadesátých letech. V programu se stále držela přehlídka dechových hudeb „Zlatý hrozen“, která však nebyla vždy soutěžní a stala se postupně spíše přehlídkou dechových hudeb v ulicích města. V roce 1999 byl do programu nakrátko zařazen také festival „Sousedé“, prezentující

Pravidelným hostem programu Pálavského vinobraní je místní Národopisný spolek Pálava (2007, fotoarchiv SOKA Mikulov)

folklórní tradice České republiky, Rakouska a Slovenska. Později se osamostatnil a koná se v Mikulově dodnes. Regionálními zástupci v programu Pálavského vinobraní byly místní folklórní soubory, pravidelně se představoval např. Národopisný soubor Pálava, často s ukázkou „zarážení hory“, dále Mikulovanka, Palavánek, Dětský národopisný soubor Dunajek z Dolních Dunajovic, cimbálová muzika Kasanica nebo ženské či mužské pěvecké sbory z obcí Mikulovska.

Koncerty populárních interpretů na amfiteátru se zejména po roce 2000 staly jednou z největších atrakcí Pálavského vinobraní a přispěly k „festivalové“ atmosféře celé slavnosti. V roce 1990 se největší hvězdou programu stal Petr Kotvald se skupinou Gejzír, o rok později Dalibor Janda se skupinou Hurikán a Heidi Janků. Populárních kapel či sólových interpretů v programu neustále přibývalo, až byl od roku 2008 jejich koncertům vyhrazen celý amfiteátr a na tomto místě se Pálavské vinobraní změnilo ve skutečný hudební festival, který se od podobných festivalů po celé republice příliš neliší. Za všechny účinkující v tomto období lze jmenovat například kapely Kryštof, Chinaski, Buty, Horkýže Slíže, Ready Kirken, Tatabojs, Monkey Business nebo MIG 21, které patří či patřily ke stálým velkým festivalovým scénám na území České republiky.

Zajímavým zpestřením programu bývaly po roce 2000 páteční koncerty regionálních kapel, nazvané souhrnně „Přehlídka regionálních rockových kapel Mikulovská Bětka“. Představovaly se tu hudební uskupení jako R. A. D., Moneytoo, Sedmá Figarova, U nás se svítí & Oldřich Veselý, Rosen Trio, Bezmocné sny, Duo Matolini, Hladomord, Čas vypršel, Zadesetosmpět, Trajekt rock nebo hiphopovi Dizgrafix a DJ Chocologic. Pro většinu těchto kapel znamenala účast na Pálavském vinobraní vítanou možnost zahrát si na velkém pódiu, mnohdy i pro větší počet návštěvníků, než na jaký byli ze svých koncertů na Mikulovsku zvyklí.

Důležitým mezníkem v polistopadové historii Pálavského vinobraní se stal rok 1996. Pořadatelé z Kulturního domu U radnice se rozhodli pojmutout neděli ve středověkém

Jednou z oblíbených postav historického průvodu je Bakchus, bůh vína a nespoutaného veselí (2007, fotoarchiv SOKA Mikulov)

duchu a historický program slavil snad až nečekaný úspěch. *Bitky šermířů, upalování čarodějnic, verbování do vojska, život ve vojenském táboře a ve středověké tržnici, ukázky řemeslných technologií, loutkové divadlo,*¹⁴² vyjmenovával Nový život největší lákadla středověkého programu. Stejný týdeník přinesl i pochvalné hodnocení: *Nedělní program Pálavského vinobraní na náměstí byl letos pojat netradičně a nutno říci, že tento záměr pořadatelům dokonale vyšel.*¹⁴³ Tento úspěch položil základy tradice historického programu na Pálavském vinobraní, které se pořadatelé v různých obměnách drží až do současnosti. V roce 1997 byl úspěšný program s historickým městečkem na Náměstí zopakován a v dalších letech se rozrůstal o historický průvod městem, pořádal se rytířský turnaj „O mikulovskou Venuši“, rozšiřoval se středověký jarmark. V roce 2000 pak středem města prošel v pátek průvod Jana z Liechtensteina a v sobotu družina krále Václava IV. Pálavské vinobraní si tím připomnělo události z roku 1403, kdy byl král Václav vysvobozen z vídeňského zajetí právě mikulovským pánem Janem z Liechtensteina.

Př pořadatelé však do programu občas zařadili také vystoupení, která se do tohoto typu akce příliš nehodila, proto se většinou v dalších letech neopakovala. V roce 1990 se tak například divákům představilo Divadlo divných metafor a v roce 1997 vystoupil se svým programem komik Felix Holzmann. Ten si však Pálavské vinobraní příliš neužil: *Je to katastrofa! Dělán to již padesát let a něco podobného jsem nezažil. Nejen počasí, ale i celá atmosféra byla katastrofální. Lidi jsou v náladě, to je samozřejmě dobré, ale ne pro mluvené slovo. Obecenstvo je velice dobré pro muziku, ale mluvené slovo potřebuje trošičku koncentrace a soustředění.*¹⁴⁴ V roce 1998 byl součástí programu vinobraní také turnaj

¹⁴² Příští víkend do Mikulova, Nový život, roč. 46 (1996), č. 36, s. 5.

¹⁴³ [Nedělní program Pálavského vinobraní...], Nový život, roč. 46 (1996), č. 38, s. 5.

¹⁴⁴ NAZARČUK, Libor: Pálavské vinobraní zmoklo, Nový život, roč. 47 (1997), č. 37, s. 7.

Průvod s králem Václavem a jeho družinou zpestřil Pálavské vinobraní také v roce 2016 (foto Štěpán Plucar)

„Vinařská ulička“ tradičně zněla cimbálovou muzikou (2016, foto Štěpán Plucar)

v plážovém volejbale na mikulovském koupališti. V roce 1999 hráli valtičtí ochotníci na Náměstí hru „Limonádový Joe“ a ve stejném roce se na amfiteátru pokoušel Jan Knotek překonat světový rekord, když hodlal zvládnout 500 kliků ve stoji na rukou bez opory za 60 minut. V roce 2000 se zase návštěvníci mohli zapojit do soutěže nazvané „Mikulovské DO-RE-MI“, inspirované tehdy populární televizní soutěží amatérských zpěváků.

Náměstí a amfiteátr – hlavní centra Vinobraní (2016, foto Štěpán Plucar)

K nejvyhledávanějším atrakcím Pálavského vinobraní však patří i nadále víno a burčák. Ke kostům vín Mikulovské podoblasti v zámeckém sále se pravidelně přidávají také de-sítky vinařů v ulicích města. Po roce 2010 se navíc Kapucínská ulice za Dietrichsteinskou hrobkou každoročně mění ve „Vinařskou uličku“, kde vinaři z Mikulovska nabízejí k degustaci svá vína i burčák.

Pálavské vinobraní prošlo za sedmdesát let své existence bouřlivým vývojem. Dvaatřicet let byla slavnost zatížena ideologií poplatnou období komunistické totality – od prvních snah o posílení identifikace obyvatelstva s regionem přes zdůrazňování úspěchů kolektivizovaného zemědělství a boje proti imperialistickému nepříteli až po období hraničářského mýtu a konstrukce obrazu Mikulova jako města střežícího státní hranici. Vinobraní však pro většinu účastníků bylo především příležitostí k zábavě a setkávání s přáteli a pro občany Mikulova i vítaným oživením všedního života ve městě. Zatímco řada podobných politických slavností po roce 1989 zanikla, Pálavské vinobraní vyrostlo do podoby velkolepého festivalu s mnohatisíčovými návštěvami.

Datum konání	Název	Místo konání	Pořadatel
28. 9. 1947	První české vinobraní na Palavě	Sirotčí hrádek	Okresní výbor KSČ
19. 9. 1948	Vinobraní na Palavě	Sirotčí hrádek	Okresní výbor KSČ
2. 10. 1949	Vinobraní na Palavě	Sirotčí hrádek	Okresní výbor KSČ
1950	Vinobraní na Palavě	Sirotčí hrádek	Okresní výbor KSČ
16. 9. 1951	Vinobraní na Palavě	Sirotčí hrádek	Okresní výbor KSČ
13. a 14. 9. 1952	Palavská slavnost	Západní svah Turoldu, zámek	Okresní výbor KSČ
19. a 20. 9. 1953	Palavské vinobraní	Západní svah Turoldu, zámek	Okresní výbor KSČ
25. a 26. 9. 1954	Palavské vinobraní	Zámecký areál, náměstí	Okresní výbor KSČ
24. a 25. 9. 1955	Palavské vinobraní	Zámecký areál	Okresní výbor SČSP
22. a 23. 9. 1956	Tradiční palavské vinobraní	Zámecký areál	Okresní výbor SČSP
14. a 15. 9. 1957	Pálavské vinobraní	Zámecký areál	Okresní dům osvěty Mikulov
20. a 21. 9. 1958	Pálavské vinobraní pod Turoldem	Areál pod Turoldem, zámek	Okresní dům osvěty Mikulov
12. a 13. 9. 1959	Palavské vinobraní	Amfiteátr, zámek	Okresní dům osvěty Mikulov
1960	Okresní mírová slavnost SČSP	Amfiteátr, zámek	Okresní výbor SČSP
16. a 17. 9. 1961	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek	Osvětový dům v Mikulově
15. a 16. 9. 1962	XIV. Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek	Osvětový dům v Mikulově
14. a 15. 9. 1963	Jubilejní XV. Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Osvětová beseda v Mikulově
12. a 13. 9. 1964	XVI. Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Městská osvětová beseda Mikulov
18. a 19. 9. 1965	XVII. tradiční Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Městská osvětová beseda Mikulov
10. a 11. 9. 1966	XVIII. tradiční Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Městská osvětová beseda Mikulov

16. a 17. 9. 1967	XIX. tradiční Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Městská osvětová beseda Mikulov
1968	Nekonalo se		
12.–14. 9. 1969	XX. jubilejní Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Městská osvětová beseda Mikulov
12. a 13. 9. 1970	XXI. tradiční Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Městská osvětová beseda Mikulov
18. a 19. 9. 1971	XXII. tradiční Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Městská osvětová beseda Mikulov
16. a 17. 9. 1972	XXIII. tradiční Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek	Městská osvětová beseda Mikulov
15. a 16. 9. 1973	Mírová slavnost hraničářů: XXIV. tradiční Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Městská osvětová beseda Mikulov
14. a 15. 9. 1974	Mírová slavnost hraničářů: XXV. tradiční Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek	Městská osvětová beseda Mikulov
12. a 13. 9. 1975	Okresní slavnost hraničářů	Amfiteátr, zámek	Městské kulturní středisko
10. a 11. 9. 1976	Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Městské kulturní středisko
16. a 17. 9. 1977	Okresní slavnost hraničářů: XXX. jubilejní Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek	Městské kulturní středisko
16. a 17. 9. 1978	Okresní slavnost hraničářů: XXXI. ročník Pálavského vinobraní	Amfiteátr, zámek	Městské kulturní středisko
15. a 16. 9. 1979	Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek	Městské kulturní středisko
13. a 14. 9. 1980	Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek	Městské kulturní středisko
12. a 13. 9. 1981	Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek	Městské kulturní středisko
11. a 12. 9. 1982	Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek	Městské kulturní středisko
10. a 11. 9. 1983	Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní	Amfiteátr	Městské kulturní středisko
8. a 9. 9. 1984	Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní	Amfiteátr	Městské kulturní středisko
14. a 15. 9. 1985	Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní	Amfiteátr	Městské kulturní středisko

13. a 14. 9. 1986	Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní	Amfiteátr	Městské kulturní středisko
12. a 13. 9. 1987	Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní	Amfiteátr	Městské kulturní středisko
10. a 11. 9. 1988	Okresní slavnost hraničářů: Pálavské vinobraní	Amfiteátr	Městské kulturní středisko
8. a 10. 9. 1989	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Městské kulturní středisko
7.–9. 9. 1990	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, zámek, náměstí	Městské kulturní středisko
13.–15. 9. 1991	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, náměstí	Městské kulturní středisko
11.–13. 9. 1992	Pálavské vinobraní	Amfiteátr	Kulturní dům U radnice
10.–12. 9. 1993	Pálavské vinobraní	Amfiteátr	Kulturní dům U radnice
9.–11. 9. 1994	Pálavské vinobraní	Amfiteátr	Kulturní dům U radnice
8.–10. 9. 1995	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, náměstí	Kulturní dům U radnice
13.–15. 9. 1996	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města	Kulturní dům U radnice
12.–14. 9. 1997	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města	Kulturní dům U radnice
11.–13. 9. 1998	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města	ARC Mikulov
10.–12. 9. 1999	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	ARC Mikulov
7.–10. 9. 2000	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Agentura Znojemia
7.–9. 9. 2001	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Městské kulturní středisko Mikulov
6.–8. 9. 2002	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Městské kulturní středisko Mikulov
5.–7. 9. 2003	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Městské kulturní středisko Mikulov
10.–12. 9. 2004	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Městské kulturní středisko Mikulov
9.–11. 9. 2005	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Městské kulturní středisko Mikulov
8.–10. 9. 2006	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Městské kulturní středisko Mikulov
7.–9. 9. 2007	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Městské kulturní středisko Mikulov
12.–14. 9. 2008	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Městské kulturní středisko Mikulov
11.–13. 9. 2009	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Městské kulturní středisko Mikulov

10.-12. 9. 2010	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Město Mikulov, Mikulovská rozvojová
9.-11. 9. 2011	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Město Mikulov, Mikulovská rozvojová
7.-9. 9. 2012	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Město Mikulov, Mikulovská rozvojová
6.-8. 9. 2013	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Město Mikulov, Mikulovská rozvojová
12.-14. 9. 2014	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Město Mikulov, Mikulovská rozvojová
11.-13. 9. 2015	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Město Mikulov, Mikulovská rozvojová
9.-11. 9. 2016	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Město Mikulov, Mikulovská rozvojová
8.-10. 9. 2017	Pálavské vinobraní	Amfiteátr, centrum města, zámek	Město Mikulov, Mikulovská rozvojová

Zkratky:

Akce „Z“ neplacená pracovní činnost občanů
 ČOZS Československý zahrádkářský a ovocnářský svaz
 ČSSS Československé státní statky
 HSTD Hlavní správa tiskového dohledu
 JZD Jednotné zemědělské družstvo
 KSČ Komunistická strana Československa
 MV KSČ Městský výbor KSČ
 OV KSČ Okresní výbor KSČ
 KV KSČ Krajský výbor KSČ
 ÚV KSČ Ústřední výbor KSČ
 LUT Lidová umělecká tvořivost
 NS LUT Národopisný soubor LUT
 MěstNV / MěNV Městský národní výbor
 OB Osvětová beseda
 ODO Okresní dům osvěty
 ONV Okresní národní výbor
 OPS Okresní podnik služeb
 OPP Okresní průmyslový podnik
 OSSD Okresní svaz spotřebních družstev
 PS Pohraniční stráž
 ROH Revoluční odborové hnutí
 SKP ROH Sdružený klub pracujících ROH
 SZK ROH Sdružený závodní klub ROH
 ZK ROH Závodní klub ROH
 ZV ROH Závodní výbor ROH
 SČSP Svaz československo-sovětského přátelství
 OV SČSP Okresní výbor SČSP
 SNB Sbor národní bezpečnosti
 STS Strojní a traktorová stanice
 VB Veřejná bezpečnost

Josef Šuba

The history of Pálava vintage festival

Pálava vintage festival went through a series of transformations during its 70-year history. The first Pálava Vintage was held in 1947 in order to strengthen the regional identity of the population that came to Mikulov region after 1945 from different parts of Czechoslovakia and from abroad. The organization of the Pálava vintage was taken over by the KSČ district cell, which also understood the ceremony as a test of its political power. In the 1950s, the original integration element receded slowly into the background and was replaced by celebration of work and the construction of the Mikulov district, in particular celebration of successes in agriculture. In the first half of the fifties the focal point of the new conception of the ceremony was the ideological support for the collectivization of agriculture. In 1952 the Pálava vintage took place in Mikulov for the first time, at first within festival grounds near the Brno road, then at the chateau and in the adjacent historic centre. At the end of the decade the festival was moved near Tuřold hill, where the present festival grounds are. From the beginning of the 1960s the significance of the political background of the Pálava vintage has risen and the trend culminated in 1975 when the Vintage was renamed the Border District Festival. It became a celebration of Mikulov as a city guarding the border between the East and the West and celebrating its inhabitants – conscious border guardians. It was so until 1988, when they quietly returned to the original name of the Pálava vintage. In the new circumstances after 1989, the purely political festivity turned into a true vintage celebration. Initially, the Pálava vintage searched for its new face, but its shape gradually settled. Today the Pálava vintage attracts thousands of visitors, who come to the festival of music, food, wine and entertainment.